RADU GYR

POEZII

***

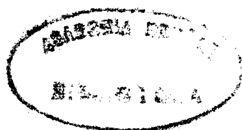
Coperta - **Daniel Ursachi**

ISBN 973-95729-0-1
973-95729-3-6

RADU GYR

Lirica orală

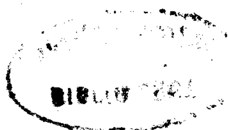
Volum îngrijit de Simona Popa,
fiica poetului

Editura MARINEASA
Timișoara, 1994

Str. Mureș nr.34, Timișoara - România

Rugăciune

Stăpâne-nsângerat, Domn al luminii
și Veșnicie limpede, Iisuse!
Tu, care ai primit pe frunte spinii
și cuie-adânci în mâinile-Ți supuse,

Tu, Domn al Răstignirii și-nvierii,
care din cruce ne-ai făcut lumină
și Răsărit din rănile tăcerii
și cântec din osânda-Ți fără vină -

dă-ne-ncleștarea Ta, dă-ne puterea
din ceasul pironirii-nsângerate,
să ne primim și cuiele și fierea
ca Tine-n marea Ta singurătate.

Pe fruntea țării zâmbetul ți-l pune
și Neamul care-acum osânda-și duce
învață-l tu amara rugăciune
din clipele suirilor pe cruce.

Cu mâna Ta ca borangicul lunii,
din răni oprește sângele fierbinte,
închide-n piepturi geamătul furtunii,
sărută-i țării lacrimile sfinte!

Și sus, pe crucea crâncenă, pe care
stă Neamul nostru-nsângerat, Tu scrie,
Iisuse, un aprins inel de soare,
ca semn al Învierii ce-o să vie.

Și spune morților din lut să nu blesteme,
ci sub trifoi, sub dâmburi, sub secară,
s-aștepte pașii Tăi călcând prin țară
și semnul munților ce vor aprinde steme.

Și spune morților de sub troițe sfinte
că va veni cândva o dimineață
când Neamu-ntreg va fulgera la viață,
cuminecat prin sfinții din morminte.

Țara din văzduh

Stăm închiși în cuști de bestii
și-am uitat ochii nevestii,
râsul țâncilor la cină,
mâna mamei, de lumină.
Am uitat ca-ntr-o poveste
chipuri dragi, priviri celeste.
Nu mai știm pe ce tărâm e
cântecul făcut fărâme;
prin ce țări subpământene
joacă zâmbete pe gene;
nici prin ce străvechi unghere
zace-un ciob de mângâiere...
Rar primim din lumi uitate
cărți poștale cenzurate.
Un suspin pe-o vorbă scrisă
cu aromă de caisă;
un sărut pe-o biată frază -
strop străfulgerat de-o rază;
câte-o slovă care spune,
în genunchi, o rugăciune;
rânduri mici pe unde suie

tot ce-a fost şi tot ce nu e,
tot ce-nvie-ntr-o secundă
ţărmul care se scufundă.
Ţara din văzduh se frânge
sub un lacăt greu de sânge...
Şi-apoi iar se-nvârte-o cheie
peste sfintele crâmpeie.
Şi c-un rânjet, gardienii
ne despoaie de vedenii,
ne confiscă de sub haină
vis şi inimă şi taină
şi ne-nchid în cuib de bestii
să uităm ochii nevestii,
râsul ţâncilor la cină,
mâna mamei, de lumină.

Din zvonuri de la temniceri

Din zvonuri de la temniceri
aflăm că-s numai patru veri
de când ne-au tencuit de vii
în timpul fără ani și zi.

Noi nu știm când fu vara-a patra,
dar auzim cum crește piatra;
cum crește fierul peste noi
ca iarba aspră pe strigoi.

Din zvonuri de la temniceri,
afară-i astăzi, mâine, ieri...
Noi nu știm dacă-i ieri sau azi,
dar auzim, zăvor, cum cazi;

cum grele lespede se-nchid
peste mileniile din zid
și cum se-ngroapă fără zvon
mormântul nostru sub beton.

Din zvonuri de la temniceri,
noi am murit de patru veri.

Tăcere

Din tot, ne-a mai rămas aieve
acest zid grav, aceste dreve.
Crunt ferecați în piatră sură,
cu pumnii strânși, tăcem din gură.

Strângând din dinți, primim de-a valma
scuipatul, fierea și sudalma.
Când ne-mbrâncesc și când ne-njură,
cu pumnii strânși, tăcem din gură.

Ei - zidul, beciul, temnicerii.
Noi - numai cremenea tăcerii.
Ei - lanțuri și bătăi și ură.
Noi - uriaș îngheț pe gură.

Ne linge frigul pe ciolane,
e foamea cuie și ciocane.
Și orice zi e-o mușcătură
în hoit. Tăcem, tăcem din gură.

Tăcem, parcă tăcem de veacuri
ca niște funduri vechi de lacuri.
Tăcem sub fier, sub piatră dură -
de mii de ani tăcem din gură.

Deasupra vremii și genunii
tăcem ca spinii și tăciunii.
Tăcem ca lama de custură.
Cu pumnii strânși, tăcem din gură.

Tăcem, dar noaptea, sub celule,
vuiesc torente nesătule.
Un tunet bubuie departe,
se darmă parcă ziduri sparte
și parcă lanțuri cad în zgură...
Noi așteptăm, tăcem din gură.

Blestemul Aiudului

Aiudule, Aiudule,
temniță cruntă,
fă-te, zăludule,
piatră măruntă!

Focul mănânce-te,
că nu te mai saturi!
Mereu vrei scâncete
și bei oftaturi.

Vântul destrame-te,
că nu-ți ajunge!
În marea-ți foamete,
mereu vrei sânge.

Grindina-ndoaie-te,
spele-te ploaie,
lanțuri și vaiete
să ți le-nmoaie!

Apele facă-te
apă ca ele,
lacrimi din lacăte,
plâns din zăbrele!

Aiudule, Aiudule,
fiară năucă -
face-te-ai, crudule,
fum și nălucă!

Foamea

Parcă de veacuri, parcă de mii de ani
n-am mai prânzit, n-am fost și noi la cină.
Parcă de veacuri, parcă de mii de ani
am suge fier, am roade bolovani
și-am hăpăi moloz și rogojină.

În foamea noastră vâjâie păduri,
se cască mări, se surpă munți din coame.
În foamea noastră vâjâie păduri
și parcă din străbuni sau din scripturi,
de la-nceputul lumii ne e foame.

Ziua pândim cu nările în vânt
năluca unui abur de mâncare.
Ziua pândim cu nările în vânt,
din cer, din iad sau poate din mormânt
să ni s-arunce resturi ca la fiare.

În bezna nopții ne visăm strigoi
și ne-ospătăm cu câte-un hoit fierbinte.
În bezna nopții ne visăm strigoi,
dar numai moartea mușcă hălci din noi -
ea singură înfulecă morminte.

Zarka

Putrezim de doi ani
în găuri de soboli, de guzgani.
Nici țânci, nici neveste, nici mume
n-au fost niciodată pe lume.
Poate nici n-am fost mai 'nainte
decât tot strigoi, tot morminte,
căci până la noi nu răzbate
nici vremea târâtă pe coate;
nici geamătul n-are putere
să bea din noi sânge și fiere.

Vântul nu ne mai miroase
pielea-mpuțită pe oase
și șoaptele subpământene
duhnind a gangrene.
Ploșnița noaptea nu ne mai suge,
libarca fuge.
Până și muștele albastre
au fugit de cadavrele noastre.

Singur în prag - temnicerul
cu rânjet ca fierul,
cu ocara în ușă
ca o țepușă,
cu grozavă sudalmă,
peste ochi ca o palmă.

Toate ni-s aburi și ceață -
și umblet, și umeri, și față;
și suflet, și ochi, și obraz
s-au tras ca un fum, ca un gaz.
Ne-au rămas doar guri uriașe
să-nghită păduri și orașe.
Putrezim de doi ani
în găuri de soboli, de guzgani.

Convoi

Rupți și slabi și ciuruiți de ploaie,
vineți în amurgul citadin,
zornăim sub bura de venin,
poticniți în fiare și noroaie.

Strâmbi de lanț, de burniță, de foame,
ducem boarfa noastră-ntr-o boccea
prin orașul care nu ne vrea,
beat de abur cald și de reclame.

Dinapoi mânați ca o cireadă,
suduiți de paznici fumurii,
despoiem din ochi tutungerii,
brutării, femei, întreaga stradă.

Târgul, însă, fuge la o parte,
case și lumini se trag 'napoi,
să n-atingă haita de strigoi
care vin zăngănitori din moarte.

Și drumeții, cu priviri grăbite,
mai grăbiți din calea noastră pier,
să n-audă vaietul din fier,
nici să vadă foamea din orbite.

Rupți și slabi și ciuruiți de ploaie,
vineți în amurgul citadin,
zornăim sub bura de venin,
poticniți în fiare și noroaie.

Doar aici, pe coasta noastră stângă,
Precista în treacăt și-a culcat
palidul obraz înlăcrimat,
zăbovind o clipă să ne plângă.

A mai murit încă unul

A mai murit încă unul -
cu foamea pe față,
cu ochii de ceață,
cu mâini ca tutunul.

A mai murit încă unul
din nemernica gloată
care pe rând se gată.
Unul câte unul.

Trei, șase, opt, zece...
A mai murit un mișel.
Ce bine de el
că-i liber să plece!

Azi n-o să-l mai frigă
în vise de fiere
nici trup de muiere
și nici mămăligă.

Ah, Domnul, prea-bunul,
îl mângâie foarte.
Tovarăși de moarte,
poftim încă unul!

Lăsați-l să plece!
Nu spuneți o vorbă!
Ne lasă o ciorbă
și-o pâine rece.

Post festum

Atât de mult în ticăloasa
și-n lunga-ți clocotire-am fiert,
că nu credeam să-ți iert pucioasa
pe care-acum zâmbind ți-o iert.

Azi, viață, flacăra-ți grozavă
ți-o port medalion la gât
și-s mândru că-n pojar și lavă
știui să clocotesc atât.

De unde crâncena putere?
Ca din lumină mă ridic.
Ce-a fiert în fiere e-nviere,
ce-a ars în smoală dă nou spic.

Eu însumi nu pricep cum lutul,
orbeț în smoală și-n prăpăd,
acuma vede nevăzutul
cu ochii care nu mai văd.

Și dacă surâzând iert toate,
e că, din crâncena fiertură,
nu m-am întors târâș pe coate,
ci fulgerând de-o nouă-armură.

Castelanul cu pantere

Cărările toate-s afară,
la poarta cu lacăt și drugi.
Scaieții se urcă pe scară...
N-am turnuri, n-am paznici, n-am slugi.

Zac ape de verde fiertură
cu lebede moarte-n bazine.
Cad putrede mere de zgură
și crește răsura pe mine.

Și cresc mărăcini de otravă
cu spini și cu lauri de fiere.
Iar mâna mea doarme, puhavă,
pe leneșe, triste pantere.

Îmi ronțăie-n pod chițoranii
armura străveche de domn.
Și anii... toți anii... toți anii...
se-nchid ca pleoape de somn.

Scrisori nescrise

Viața noastră-ascunde-adese
într-un biet colț de paradis
scrisori ce nu ne-au fost trimese
de-o mână care nu ne-a scris.

Nu știm ce-am vrea pe foi să fie,
ce cânt de dragoste nescris,
dar mâna care nu ne scrie
o legănăm mereu în vis.

Și frazele ce n-au să vină
în așteptări mai scumpe ni-s,
iar umbra ce n-a dat lumină
în piept ni-i floare de cais.

Și-așa cum stăm în uși deschise
pândim c-un dor nicicând ucis
scrisori ce nu ne-au fost trimise
de-o mână care nu ne-a scris.

Jnepii

Suntem jnepii, mergem înainte
la-nălțimi de foc deasupra stepii;
ne zdrelim de cuie și de ținte
și-ndârjiți, cu ghearele, cu țepii,
ne-mbulzim pe lespedea fierbinte,
mergem înainte, suntem jnepii.

Strâmbi, chirciți, târâș pe brânci, pe coastă,
trebuie să biruim genunea.
Nu ne temem câte râpi ne-adastă,
n-auzim cum mormăie furtuna,
știm atât, că mergem sus pe creastă.
Suntem jnepii și urcăm întruna.

Râd de-mpleticita noastră turmă
brazi trufași cu vârful lung de fiere;
râsul lor, năvala nu ne curmă
și mușcăm din piatră cu putere
și-i lăsăm pe povârniș în urmă.
Suntem jnepii, mergem în tăcere.

Dacă-n calea noastră sar șuvoaie,
le sorbim cu sete neînfrântă.
De ne-mproașcă roca cu pietroaie,
răzvrătirea ei mai mult ne-avântă.
Totul ne-ntărâtă, nu ne-ndoaie -
suntem jnepii și trăim din trântă.

Poate înspre culmea cu mari focuri
trecem peste sânge și morminte.
Poate ne vom sfâșia de blocuri -
nu-i nimic, călcăm pe oseminte.
Sus ne-așteaptă vulturii, în ciocuri
cu cununa spațiilor sfinte.
Suntem jnepii, mergem înainte.

Basm

A fost odată în basm, în baladă
o fată mică de cer și zăpadă...
și-un tată trudit, un biet tată
cu umbre în ladă,
cu tâmpla de cântec brumată.
Au fost odată un tată și-o fată,
și fata scria cu litere mari, încete...
iar tata venea seara,-n buzunar
cu portocale și comete
și le răsturna pe abecedar
sau le-ncurca printre caiete.
A fost o fată cu slove domoale -
și-un tată cu stele și portocale.
A fost odată... a fost odată...
Fetița a rămas departe-n povești,
cu mâini de icoană curată,
cu ochii ei prea mari, prea cerești;
iar tata a murit de-atunci, nu o dată,
de-o sută, de-o mie de ori;
de-o mie de ori a fost tras pe roată,
spânzurat de-o mie de sfori...

De-o mie de ori pus pe cruce,
de-o mie de ori perpelit în dogori,
de-o mie de ori... de-o mie de ori...

Fata cu obraji de petală
de mult nu se mai duce la școală,
dar seara, când plouă mărunt
și frunza tremură goală,
din fundul temniței, crunt,
din moartea lui fără fund,
strigoiul tatii se scoală.
Din adânc, de sub beznă grozavă,
din smoală, din lună,
peste munți și păduri de otravă,
peste cetăți și genuni,
strigoiul tatii se scoală-n minuni
și se-ntoarce cu urme de sânge
din lava-i străfiartă
pe ulița moartă.
Și-ntreabă și plânge,
din poartă în poartă,
din ușă în ușă
și din cenușă în cenușă:
- Unde-i fetița de-atunci?
- Unde-i tăticul de-atunci?
Și-ntrebarea cumplită

se face muget de stânci
și catapeteasmă trăsnită
și cutremur și dinamită.

- Sparge-te, lacăte!
- Zidule, pleacă-te!
- Temniță, crapă-te!
Acolo, departe-n povești,
o fată mică de școală
cu obrazul lipit de ferești,
cu ochii ei prea mari, prea cerești
așteapă o stea și-o portocală
și se roagă să plece puhoiul,
să vină acasă strigoiul.

Cântărețul răzvrătit

Făcuse-un cântec aspru și zbârlit
ca o spinare de mistreț, roșcată.
Un cântec pentru munți, pentru granit
și pentru țara lui însângerată.

L-au prins pe răzvrătitul cântăreț
și l-au zvârlit în ocnă și-n ocară...
Dar cântecul lui, gol și pădureț,
precum un sfânt, umbla desculț prin țară

Sărea cum mierlele prin paltini și prin
fierbea cu apele în scocul morii.
Neamu-și făcea din el opinci, măciuci
și basamac și praștii și prigorii.

Murea în ocnă vânătul poet,
dar lângă drugi și lacăte, afară,
paznicii cruzi cântau și ei încet
cântecul celui ce trăgea să moară.

Rugă

Doamne, răcorește țara!
Suflă-i vântul peste răni
și alină ușor seara
plânsul mamelor vădăni.

Pruncii mângâie-i pe frunte
și-i dezmiardă-ncetișor
și le spune să Te-asculte,
că Tu ești tăticul lor.

Fă din lacrimi apă vie
și cununi din suferinți.
Neamului dă-i veșnicie
și ocean de biruinți.

Dă-ne, Doamne, mântuirea
pentru jertfa ce-am adus
și ne curmă sângiuirea...
Dă-ne Pacea Ta de sus!

Și ca semn de împăcare,
odihnește morții lin.
De veghe la fiecare,
dă-le, Doamne, câte-un crin.

Aiudule, Aiudule...

Aiudule, Aiudule, temniță cruntă,
cu noapte lungă și zi măruntă -
foamea-i mireasă și moartea-i nuntă,
Aiudule, Aiudule, temniță cruntă!

Aiudule, Aiudule, temniță cruntă,
tânăra tâmplă o faci căruntă,
umărul gârbov, inima ciuntă;
Aiudule, Aiudule, temniță cruntă!

Aiudule, Aiudule, temniță cruntă!
Lumea e largă, viața măruntă,
bezna ta dură trupuri mănâncă.
Aiudule, Aiudule, temniță cruntă!

Avem atâția morți...

Avem atâția morți, atâtea oseminte,
că fruntea-i grea de amintirea lor.
Purtăm în piept solarele morminte
și de lumină coastele ne dor.

Avem atâția morți, atâtea oseminte...
Cu smirna lor pe tâmple ne sfințim
și de la noi la gropile lor sfinte
întinde luna aurit chilim.

Atâția morți, atâtea dragi morminte,
ca o catapeteasmă, cresc în noi,
cum mucenicii slavei mai 'nainte
prin gloanțe, prin furtună și prin ploi.

Ne pâlpâie pe mâini și în cuvinte,
ca soarele ce arde pe obraz,
atâția morți, atâtea oseminte...
S-aprind în somn icoane de topaz.

Atâția morți ascut în noi oțele.
Se sparge veacu-n țăndări mari de fier.
Cu jertfele de ne izbim de stele,
cu rănile, noi ne-am atins de cer.

Zidim destin. Parâng de ziduri sfinte.
Dar nu din var și piatră ctitorim,
ci tencuim cu albe oseminte,
din cărămida rănilor zidim.

Turnați în cremene și jurăminte,
cu ochi de foc, aprinși de-un sfânt mister,
privim cum zilnic alte noi morminte
se nalță pajuri albe către cer,
să puie țării temelii de fier.
Avem atâția morți, atâtea dragi morminte.

Sunt, Doamne, copt pentru cules

Sunt, Doamne, copt pentru cules,
nu că-mi sunt anii grea recoltă,
cât mi-este inima o boltă
de crengi, sub rodul tot mai des.

Sunt, Doamne, copt pentru cules.

Sunt numai fructe și balsam.
Cu cât adun pe trup rugină,
cu-atât mi-e sufletul grădină,
și-i toată roade, ram de ram.

Sunt numai fructe și balsam.

Și când cu lacrimi Tu mă speli,
mai mult în rod eu strâng dulceață,
să nu mai afli-n el nici ceață,
nici viermi amari, nici îndoieli.

Cu lacrimi fructele îmi speli.

Și dacă pică tot mai des
din mine câte-o creangă frântă,
în vârfuri, sus, grădina cântă
și-așteaptă marele cules.

Sunt, Doamne, copt pentru cules.

Phoenix

Iar te-agăți cu gheara de-o speranță,
lutule al meu, neastâmpărat...
E de-ajuns să fâlfâie o zdreanță,
că de-un petec iar te-ai aninat.

Câte turnuri nu s-au spart în tine,
dar sub praful lor nu te-ncovoi.
Iei mereu mistria din ruine
și din scrum zidești pe schele noi.

Ce prăpăd! Dar câte noi semințe!
Câți ereți cu zboru-le-mpușcat!
Și ce mare foame de credințe,
desfrânată, de nevindecat!

Nici n-a prins o rană să se zvânte,
că iar frige setea de-a lupta.
Arzi să bei alt cer din aripi sfinte
și alt zbor din prăbușirea ta.

Lut al meu, molozul, praful, scama
nu-ți scârbesc nici ruperi, nici căderi.
În adânc te zgâlțâie doar teama
c-ai putea cândva să nu mai speri;

c-ai putea să nu mai crești noi pene
din tăciuni, din așchii, din spărturi,
și, ca smârcu-n putreda lui lene,
nici tăciuni, nici așchii să nu furi.

Numai spaima asta te re'nvie
și-ți dă brânci prin hârburi să răzbați,
și c-o dezmățată lăcomie
zdrențele nădejdii să le-nhați.

Tinerețea mea

Ca să cânt tămâioșii tăi ani,
tinerețea mea, tinerețe,
mi-ar trebui fluvii semețe
și munți și vulcani,
și grindini prin crengi pădurețe,
și râpe zvâcnind bolovani,
și praștii mi-ar trebui și sânețe,
și herghelii de cârlani -
ca să te cânt, tinerețe,
ca să-ți cânt tămâioșii tăi ani.

Ca să te cânt, tinerețe fierbinte
cu roșii, sălbaticii-ți cerbi,
mi-ar trebui vântul fierbinte
prin marile stepelor ierbi
și tunetul fără cuvinte
cu care știuseși să fierbi
smulgând tot ce-ți sta înainte,
tinerețe fierbinte,
tinerețe cu cerbi.

Ca să te cânt, tinerețe de-agată
cu creștetu-n fiece stea,
s-ar cuveni lumea toată
de sângele nopților grea,
de mustul amiezilor beată,
cu nemărginirile-n ea.
Dar mai ales s-ar cădea,
ah! tinerețe-nsetată,
ca să te cânt, s-ar cădea
inima mea de-altădată,
inima mea, inima mea.

Cântec de luptă

Nu dor nici luptele pierdute,
nici rănile din piept nu dor,
cum dor acele brațe slute
care să lupte nu mai vor.

Cât timp în piept inima-ți cântă,
ce-nseamnă umărul înfrânt?
Ce-ți pasă-n praf de-o spadă frântă
când te ridici c-un steag mai sfânt?

Că-nvins nu ești atunci când sângeri,
nici dacă ochii-n lacrimi ți-s.
Adevăratele înfrângeri
sunt renunțările la vis.

Metanie

Doamne, fă din suferință
pod de aur, pod înalt.
Fă din lacrimă velință
ca-ntr-un pat adânc și cald.

Din lovirile nedrepte
faguri facă-se și vin.
Din înfrângeri, scări și trepte,
din căderi, urcuș alpin.

Din veninul pus în cană
fă miresme ce nu pier.
Fă din fiecare rană
o cădelniță spre cer.

Și din fiece dezastru
și crepuscul stins în piept,
Doamne, fă lăstun albastru
și fă zâmbet înțelept!

Vieţaşii

Demult, demult... la început de osândă
mai întreba de noi la poarta de-afară
câte-o nălucă de mamă plăpândă
sau câte-o nevastă amară, amară.

Un an, doi, trei... din lumea cealaltă
mai sosea câte-un răvaş mirosind a grădini.
Apoi tăcerea crescu peste noi tot mai 'naltă,
ca bozii peste ruini.

Nimeni, nimic, nicăieri, niciodată...
Şi umbra celeilalte vieţi
căzu de pe noi, măcinată
ca tencuiala de pe pereţi.

Iar noi ne-am desprins de pe timp ca o zgură.
Afară, părinţii bătrâni
poate de ani şi de ani se făcură
pâine, zumzet, fântâni.

Nevestele-or avea lacrimi tot mai puține
și-n păr mai multe zăpezi înțelepte,
și-or fi învățat să nu mai suspine
și să nu ne aștepte.

Feciorii noștri or fi crescut mai departe,
mai frumoși și mai fără de noi
și-or fi purces spre orașe străine la carte,
de n-or fi căzut undeva-n război.

Și fetele noastre cu boiuri de floare
or fi plecat mirese-n calești,
alături de miri rupți din soare,
ca niște prinți din povești.

Și-acolo-n cămine albastre or coase
cu mâna subțire și moale,
plecate sub lampă, madone duioase,
scutece albe ca niște petale

pentru odrasle bălaie ca spicul,
care vor râde mâine-n iatac,
departe de moarte și de bunicul
pierdut, fără nume, în piatră, în veac.

Răboj

Mi-aș face condei din oftat
și din venin călimară.
Aș scrie cu rânjet de fiară,
cu urlet și cu scuipat.

Smulge-mi-aș zdrențe plămânii!
Scoate-mi-aș fierea, să-mi scot!
Să scriu cu oasele, cu hoitul tot -
mânca-mi-le-ar cânii!

Nu mi-ar ajunge cuvintele,
nici spinii, nici mătrăgunele.
Dați-mi să scriu cu furtunele
și cu mormintele.

Cu smoală să scriu, cu ocale
din fundul iadului crunt.
De șapte ani nu mai sunt,
nu mai sunt decât muget și jale.

De șapte ani temnița joacă,
joacă pe pieptul meu ca un urs.
Fluvii de sânge au curs,
mlaștini de lacrimi mă-neacă.

Șapte ani, șapte milenii!
Cum să-i înscriu? Cu ce vitriol?
Face-mi-aș pălălăi și pârjol,
lumea s-o mistui în focul gheenii!

Șbilțul roșu

Ziua-ntreagă, noaptea-ntreagă,
foamea, oftica și moartea
vin cu șbilțul să culeagă
ca hingherii, să-și ia partea.

Ziua toată, noaptea toată
lucră șbilțurile roșii,
înșfăcând de beregată
flămânziții, zdrențăroșii.

Mă! Eu, astăzi. Tu...poimâine.
Ăla - peste-o săptămână.
Lațul vrea mereu alt câine -
nu ne iartă, nu ne-amână.

Ziua-ntreagă, noaptea-ntreagă,
șbilțul roșu-și cere partea.
Strașnic știu să mai culeagă
foamea, oftica și moartea.

Să mulțumim acestor zile

Să mulțumim acestor zile
și-acestor nopți ce ne pătrund
cu chinul darului fecund
și-al răstignirilor fertile.

Să mulțumim acestor ceasuri
pentru că ard, pentru că dor
și că ne cresc pe fierea lor
cu plâns în ochi, cu vers în glasuri.

Urcă-te, trupule, și spune
mai trist, mai 'nalt că te ridici
și că vrei spin și vers și bici,
decât să pieri în uscăciune.

Urcă-te, suflete, și cântă
mai trist, dar mai înalt din glod
și spune lumii c-ai dat rod
din pământeana rană sfântă.

Ofticoșii

Toată noaptea ploile toamnei se joacă
sărind din băltoacă-n băltoacă.
Toată noaptea lipăie cu picioarele goale
peste morți, ca să-i scoale.
Toată noaptea scâncesc frunzele roșii.
Toată noaptea tușesc ofticoșii.
Toată noaptea târnăcoapele tusei
sparg bulgări mari de asfalt
jos, tot mai jos, pe tărâmul cellalt.
Toată noaptea huietul tusei
ca un zid putred de ploi
se surpă pe noi.
Toată noaptea tușesc ofticoșii.
Toată noaptea cad frunzele roșii.
Toată noaptea se-ntorc grămadă
morții, ca să ne vadă.
Toată noaptea vin înapoi
morții plecați dintre noi.
Morții de-o lună, morții de-o zi,
morții ieri încă vii.
Morții sălbatici și goi

care semănau atât de bine cu noi.
Morții flămânzi ca și noi,
morții suduiți ca și noi.
Morții care semănau atât de bine
cu mine, cu tine.
Morții cu care mâine-n noroi
vom semăna atât de bine și noi.

Leagăn fără cântec

Nani, puiul mamii, nu mai sînt
cântece de leagăn pe pământ.
Basmele pe care nu le spun
au murit sub uruit de tun.

Au murit sub tancuri, de un veac,
soarele și luna în cerdac.
Nu te-alintă șoapta nimănui
și nici lapte-n țâța mamei nu-i.

Căci pe lumea asta n-au rămas
decât vânturi cu suspin în glas,
foamea ta în albia de țânc,
plânsul mamei cu blestem adânc

și scrâșnirea lanțului zălud
prins de glezna tatii la Aiud.
Nani, puiul mamii, nu mai sînt
cântece de leagăn pe pământ.

Cântec de jale

Din Rarău la Detunata
Plânge țara, geme gloata.
Din Orhei la Feldioara
Plânge gloata, geme țara.
Din Codrii Cosminului
La Crucea Măcinului,
Din obcina bradului
La zănoaga vadului
Spurcăciunea iadului.
Pacostele, caznele,
Beznele, năprasnele,
Molimile venetice
Cu harapnice și bice.
Că pe toate căile
Au pătruns potăile,
Că din toate pustele
S-au vărsat lăcustele,
Și pe toate ușile
Ne-au intrat căpușile
Să-și îndoape gușile.
Muștele și ploșnițele

S-au umflat cât coșnițele.
Vin de-a lungul și de-a latul
Din Ceahlău la Retezatul,
Vin ca râia și bubatul,
Cu năduful și oftatul.
Pe ceafa săracului
Bubele dalacului.
Pe pragul cerdacului
Ghearele "ortacului".
Pe sângele veacului
Tontoroiul dracului.
Și de când așa ne spurcă
Ducem gușterii în cârcă,
Somnu-i dinte de năpârcă,
Noaptea rug și luna hârcă.
Ziua scade tot mai mică,
Apele s-ascund de frică,
Spaimele ne trag de chică
Și când lacrimile pică
Iarbă nu se mai ridică,
Ci cucută și urzică.
Lanțul, lacătul, călușul
Ne sunt cina și culcușul.
Ochii dacă vor lumină
Vin zăvoarele să-i țină.
Pasul dacă vrea să-nfrunte
Vin cătușele mai crunte.

Mâinile dacă se roagă
Vine lanțul și le leagă.
Limba dacă vrea să spuie,
Uite-o, țintuită-n cuie!
Și răscoala dacă muge,
Uite chei, uite belciuge!
Râde foamea la fereastră,
Stă robia-n casa noastră
Și în fața porții, gata
Să ne-nșface beregata,
Joacă temnița, turbata.
Toți hingherii și codoșii
Joacă sârba târfei roșii;
Sârba temnicerilor
Pe jalea durerilor.
Alelei, groparule,
Lotrule, tâlharule,
Pune mâna pe lopată
Și fă groapa lată, lată,
Ca să-ncapă jalea toată.
Fă-ne loc de-ngropăciune
Peste oasele străbune.
Pune-ne-n pământ cu toții,
Și strămoșii și nepoții
Și ne-așază pe morminte
Munți cu cremene fierbinte
Peste fiu, peste părinte.

Inima să nu mai știe
De prăpăd și de robie.
Bieții ochi să nu mai vadă
Fiarele dând ghes la pradă.
Și urechea să n-audă
Nici bejenia zăludă,
Și nici hohotul de iudă
Peste vaietul de trudă,
Peste țara care-asudă
Ruptă-n dinți de haita crudă.

Chip

Te-am văzut într-o băltoacă amară:
chip de mort, ochi de mort, mâini de mort.
Al meu ești tu, chip? A mea ești tu, gheară?
Chip de mort, ochi de mort, mâini de mort.
Cumplit mai arăți, arătare
de moarte care nu moare!
Parcă ți-a dezgropat o dihanie
putreziciunea dintr-un mormânt.
Și... urâtule, slutule, pocitanie
care-mi spui că eu sînt,
cum te-a sluțit temnița asta
nănulă, schiloadă!
Plozii-ar țipa de-ar fi să te vadă.
Și-ar întoarce capul nevasta.
Te-ar alunga vecinii cu bolovani,
pierdutule-n ani!
S-ar închide ferestre și uși,
dusule printre cei duși...
Mă-ngrozesc când îți văd în băltoacă
fața seacă, buimacă,
ochii stinși, de stafie

care tot moare și-nvie.
Al meu ești tu, chip? A mea ești tu, gheară?
Al meu ești tu, muget de fiară?
Te-aș spinteca de sus până jos,
stârv ticălos.
Te-aș rupe cu ghearele,
frângeți-aș soarele.
Te-aș face cu pulberea una,
stinge-ți-aș luna.
Cât te urăsc, nagodă hâdă!
Cât te urăsc, leșule slut!
Și totuși, chipul tău a știut să surâdă
cândva, sub un cer ne'nceput.
Și ochii de-atunci legănau crengi de tei
și-obrajii morții și-ai foamei
i-au sărutat buzele mamei,
i-au adormit șoaptele ei.
Și mâinile-acestea au fost de zăpadă
și s-au închinat lui Iisus,
și-au răsfirat părul iubitei mirosind a livadă
și zări au supus.
Și pieptul tău a zvâcnit altădată
și gura ta a cântat în trecut.
Și tu ai iubit și-ai urât,
tu care-ai fost altădată,
leșule putred, leșule slut,
pe care-acum te-aș strânge de gât.

Dă-mi chipul tău...

Dă-mi chipul tău, granit senin,
dă-mi duhul tău, senină iarbă,
în ne'mpăcatul meu destin
nici un tumult să nu mai fiarbă!

Să nu mai spumege în piept,
sub îndoieli ori sub blesteme,
nici câte-n pofta mea le-aștept,
nici câte spaima mea le teme.

Vreau taina neștiinței reci
și-a nepăsării voastre, unde,
cu negrul zbor de lilieci,
nici o-ndoială nu pătrunde.

Granit, dă-mi neclintirea din
dumnezeiasca-ți împietrire,
pentru-o lumină fără chin
și-o moarte fără răstignire!

Vreau, iarbă,-nțelepciunea ta
de-a nu-ți aduce-n veci aminte,
vreau harul tău de-a înfrunta
făr-a privi nimic 'nainte.

Să cresc în timp și infinit
din duhul tău, senină iarbă,
din duhul tău, senin granit,
în fericirea voastră oarbă.

Cântec de primăvară

Prin somn auzi cum ramuri mari se scoală
și-ți cresc pe umeri ca pe crengi de foc.
E ceasul când, zvâcnind în noaptea goală,
mai sus de ramuri, tainele se coc.

Se-ntind pe lume drumuri de miresme,
nu pentru pași, ci poate pentru sfinți.
E ceasul când răsar catapetesme
la capătul potecilor fierbinți.

Hai! Rupe-ți lanțul! Calcă-n lut parâmii
și inima, să mergem amândoi...
E ceasul când foșnesc în cer salcâmii
și când miroase luna a trifoi.

Cântec deplin

N-ai dezmierda de n-ai știi să blestemi.
Surâd numai acei care suspină.
Azi n-ai iubi de n-ar fi fost să gemi,
de n-ai fi plâns, n-ai duce-n ochi lumină.

Și dacă singur rana nu-ți legai,
cu mâna ta n-ai unge răni străine.
N-ai jindui după frânturi de rai,
de n-ai purta un strop de iad în tine.

Că nu te-nalți din praf, dacă nu cazi
cu fruntea jos, în pulberea amară.
Și dacă-nvii în cântecul de azi
e că mureai în lacrima de-aseară.

Pe-aici s-apleacă ramuri să te doară

Pe-aici s-apleacă ramuri să te doară,
cum umerii s-apleacă pe-amintiri.
Cândva parc-ai murit în altă țară
și-acum parcă te-ntorci de nicăiri.

Răniți, ca niște păsări albe, crinii
se-mpiedică în grele aripi lungi.
Parc-ai murit, dar pașii tăi, streinii,
te-ntorc din lumi unde n-a fost s-ajungi.

Foșnește-o frunză, alta îi răspunde,
alături alta sângeră puțin.
Cândva parc-ai murit, dar nu știi unde
și vii acum ușor ca un suspin.

Și cum plutești pe foșnetul luminii,
ușori ți-s pașii, numai ochii-s grei,
și, nu știi, duci pe tâmple mărăcinii
sau razele ce seamănă cu ei...

Cântec ardelenesc

Frunză galbenă pe vrej,
ce viermi te mănâncă?
- Peste măguri, către Dej,
jalea e adâncă.

Codrule dinspre Abrud,
de ce gemi sub zloată?
- Parcă iar și iar aud
oasele pe roată.

Crișule, de ce-ți zbârlești
coama nărăvașă?
- Numai stârvuri românești
apele-mi îngroașă.

Vântule, de ce tot sui
lacrimi pe obcine?
- De oftatul moțului
temnițele-s pline.

Veacule de plumb, ursuz,
de ce stai la pândă?
- Înc-o cruce ți-am adus
pentru grea osândă.

Neamule, de ce tresari
grindina când bate?
- Stau gemând pe piscuri tari
și aștept dreptate.

Colind

A venit și-aici Crăciunul
să ne mângâie surghiunul.
Cade albă nea
peste viața mea,
peste suflet ninge.
Cade albă nea
peste viața mea
care-aici se stinge.

Tremură albastre stele
peste dorurile mele.
Dumnezeu de sus
în inimi ne-a pus
pâlpâiri de stele.
Dumnezeu de sus
în inimi ne-a pus
numai lacrimi grele.

Maica Domnului Curată,
ad-o veste minunată!
Înflorește-n prag
zâmbetul tău drag
ca o zi cu soare.
Zâmbetul tău drag
îl așteaptă-n prag
cei din închisoare.

Steaua prinde să lucească
peste ieslea-mpărătească.
Și din nou trei magi
varsă din desagi
aur și tămâie.
Îngerii de sus
magilor le-au pus
cerul sub călcâie.

Lumea-n cântec se deșteaptă,
pe Mesia îl așteaptă.
Zâmbete cerești
intră pe ferești,
vin în orice casă.
Și în orice gând
arde tremurând
câte-o stea sfioasă.

Numai temnița posacă
a-mpietrit sub promoroacă.
Stăm în beznă grea,
pentru noi nu-i stea,
cerul nu s-aprinde.
Pentru osândiți,
îngerii grăbiți
nu aduc colinde.

Peste fericiri apuse
tinde mila ta, Iisuse.
Cei din închisori
te așteaptă-n zori
să le-aduci lumină.
Cei din închisori
te așteaptă-n zori,
pieptul lor suspină.

O, Iisuse Împărate,
iartă lacrimi și păcate!
Vin' să-nchizi ușor
rănile ce dor,
visul ni-l descuie.
Noi te-om aștepta,
căci pe Crucea Ta
stăm bătuți în cuie.

Ziurel de ziuă

Tot mai arde cerul sus
-ziurel de ziuă-
peste ieslea lui Iisus
-ziurel de ziuă-

Vitleeme, colț de rai,
-ziurel de ziuă-
îngeri palizi încă ai?
-ziurel de ziuă-

Alb și fraged Vitleem,
-ziurel de ziuă-
în ce vis să te mai chem?
-ziurel de ziuă-

Steaua sfântă de Crăciun
-ziurel de ziuă-
din ce praf s-o mai adun?
-ziurel de ziuă-

Lacrimi mari pe cer s-aprind,
-ziurel de ziuă-
prin tristeți de foc colind
-ziurel de ziuă-

Pentru-nsângeratul mag
-ziurel de ziuă-
pune, Doamne, spini pe prag
-ziurel de ziuă-

și acoperă cu lut
-ziurel de ziuă-
Vitleemul meu pierdut
-ziurel de ziuă-

Colind

Cerul și-a deschis soborul
- Lerui, Doamne, Ler -
și-au pornit cu plugușorul
îngerii din cer.

Merg cu plugul de oglindă
și de giuvaer,
toți luceferii colindă,
- Lerui, Doamne, Ler -

Patru heruvimi în haine
albe de oier
răspândesc în lume taine,
- Lerui, Doamne, Ler -

N-au venit cu grâu la poartă,
ci au rupt din ger
stele mari, ca să le-mpartă,
- Lerui, Doamne, Ler -

Singur tu aștepți în tindă,
suflete stingher,
nesosita lor colindă,
- Lerui, Doamne, Ler -

Nici un înger nu mai vine
fâlfâind mister,
să colinde pentru tine,
- Lerui, Doamne, Ler -

Doina de la Ciuc

Cade noaptea-n umbre sure
și pe zarea dinspre Ciuc
iese luna din pădure
ca o cușmă de haiduc.

Stele-și scutură arginții,
aripi moi de vis se frâng
și-n surghiunul suferinții
ochii pâlpâie și plâng.

Dorurile se adună
și din lagărul amar
pleacă pe cărări de lună
în lungi dungi de chihlimbar.

Unul fâlfâie și zboară
la iubită sau părinți,
altul la copii coboară
și-i sărută lin pe frunți.

Dar deodată-n zarea lunii
iese-o stea ca un soroc:
e luceafărul minunii,
biruința ei de foc.

Cântec de leagăn

Dormi, copilul mamii, nani, nani,
a plecat și ultimul lăstun.
Ruginiră plopii și tufanii
și din temnița ce-i surpă anii
nu s-a mai întors tăticul bun.

Dormi, copilul mamii, toamna plânge
dezgolindu-și umărul rănit.
Cade frunza, cade și se frânge,
orice frunză-i lacrimă de sânge
și tăticul nu a mai venit.

Nani, nani, mâini de crin plăpânde,
la fereastră păsări plâng, și ploi.
Lupii beznelor rânjesc la pânde,
țara-i toată temnițe flămânde
și tăticu-i dus de lângă noi.

Nani, nani, tata nu mai vine,
maica stă cu sufletul răpus.
Cine să-ți mai spună basmul, cine
să-ți sărute pleoapele senine?
Mama plânge și tăticu-i dus.

L-au zvârlit în temniță dușmanii
pentru sfânta-i lege din străbuni.
Or să-i ningă peste tâmple anii.
Să crești mare, puiul mamii, nani,
neamul și părinții să-ți răzbuni.

Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Nu pentru-o lopată de rumenă pâine,
nu pentru pătule, nu pentru pogoane,
ci pentru văzduhul tău liber de mâine,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Pentru sângele neamului tău, curs prin șanțu
pentru cântecul tău țintuit în piroane,
pentru lacrima soarelui tău pus în lanțuri,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Nu pentru mânia scrâșnită-n măsele,
ci ca să aduni chiuind pe tăpșane
o claie de zări și-o căciulă de stele,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Așa, ca să bei libertatea din ciuturi
și-n ea să te-afunzi ca un cer în bulboane
și zarzării ei peste tine să-i scuturi,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Și ca să-ți pui tot sărutul fierbinte
pe praguri, pe prispe, pe uși, pe icoane,
pe toate ce slobode-ți ies înainte,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Ridică-te, Gheorghe, pe lanțuri, pe funii!
Ridică-te, Ioane, pe sfinte ciolane!
Și, sus, spre lumina din urmă-a furtunii,
Ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!

Ad uxorem

Am fost cândva o cetină-amândoi
și amândoi un singur conifer.
Ne-au frânt vântoase, grindine și ploi.
Azi alte crengi cresc dincolo de noi,
dar rădăcina ne-a rămas în cer.

Sau poate-n miezu-aceleiași făpturi,
o scoică-am fost într-un ocean amar.
Un val ne-a spart de colții stâncii, duri,
dar lacrima țâșnită sub spărturi
ne-a reunit într-un mărgăritar.

Cârje

Întorc fața spre ce nu-i
și scot limba la ce este.
Frunți și coifuri, câte-avui,
le-am uitat în cer pe creste.

În zadar de voi mă rog,
umeri frânți și brațe ciunge.
Biete suflete olog,
Cârja mea nu-ți mai ajunge.

Chiar rădvan cu caste roți,
încrustat cu diamante,
de ți-aș da, tot nu mai poți
să te urci spre piscuri boante.

Na-ți cămașa mea de prinț,
găurită-n lunga trântă!
Eu o scuip și-o rup în dinți,
tu sărută-i zdreanța sfântă.

Mi-au sfinţit-o stele reci,
mi-au spurcat-o-n răni şi fiere.
Pe de-a-ntregu-s numai teci
purtând cioturi de hangere.

Lumea mea, de ce mă-ngropi
sub cenuşa ta fierbinte?
Duc sub pleoape luna-n plopi
şi vreo cin'zeci de morminte.

Imn morților

Morminte dragi, lumină vie,
sporite-ntruna an de an,
noi v-auzim curgând sub glie
ca un șuvoi subpământean.
Ați luminat cu jertfe sfinte
pământul până-n temelii,
că țara arde de morminte
cum arde cerul de făclii.

Ascunse-n lut ca o comoară,
morminte vechi, morminte noi,
de vi se pierde urma-n țară,
v-o regăsim mereu în noi.
De vi s-au smuls și flori, și cruce,
și dacă locul nu vi-l știm,
tot gândul nostru-n el v-aduce
îngenuncheri de heruvim.

Morți sfinți în temniți și prigoane,
morți sfinți în lupte și furtuni,

noi ne-am făcut din voi icoane
și vă purtăm pe frunți cununi.
Nu plângem lacrimă de sânge,
ci ne mândrim cu-atâți eroi.
Nu, neamul nostru nu vă plânge,
ci se cuminecă prin voi.

Creanga de aur

De mult nu-mi mai stau frunze pe lemnele s
De mult suciturile mele uscate
scot gheare din noduri și gheare din cioate,
cerând parcă milă cotitei poteci.

De mult spânzur umbră, de mult sun a vreas
dar uneori, noaptea, când vântul se roagă,
când luna îmi mișcă năluca oloagă
și-n crengi deznădejdea spre ceruri mi-o casc,

sub coajă aud tresăriri ce mă dor
și-o lacrimă caldă mă frige-n tulpină,
urcând ciuntiturilor strâmbe lumină
și-n vechi putregaiuri - cutremur ușor.

Atunci luna suie adânci moliciuni
și vântu-ngenunche-n trifoi și-n țințaur.
Din mine atunci crește-o creangă de aur,
arzând printre boante și reci uscăciuni.

O creangă de aur se-aprinde târziu,
la ceasul când pașii nu-ncearcă să treacă.
Și creanga deasupra potecii s-apleacă
la ceasul când ochii n-o cer și nu știu -

și-n noapte, zbârlită, din trunchiul meu sec,
zadarnic așteaptă, zadarnic străluce,
la ceasul când pofte cărarea n-aduce,
la ceasul când pașii nu știu și nu trec.

În zori, luna fuge pe vântul vâlvoi
și creanga de aur, vremelnic aprinsă,
de pași neștiută, de ochi necuprinsă,
se trage c-un geamăt în trunchi înapoi.

Și iar nu-mi stau frunze pe lemnele seci,
și iar suciturile mele uscate
scot gheare din noduri și gheare din cioate,
cerând parcă milă cotitei poteci.

Și pașii trec ziua și ochii socot
c-ar fi să tăiem uscăciunea schiloadă.
Iar eu sun a vreasc și nu-i nimeni să vadă
ce creangă ciudată cresc noaptea din ciot.

Carte de la Basarab

Ia, fiule, bucoavna mea de sfaturi!
E bârnă grea de-nţelepciune-n ea,
şindrile rupte din făptura mea,
coaste de veacuri, măduvă de leaturi.

Bătrâne-nvăţături din buchii sfinte
descalecă din pajuri şi din crini;
purced de la-mpăraţii bizantini,
cobor din mucenici, vin din morminte.

Să-ţi fie ţara mir, neamul - agheasmă,
iar tu, înfipt în lut să fii ca un
biruitor, prin grindină, gorun,
suind spre cer ca o catapeteasmă.

Legat de datini cu vânjoase vine,
în apriga ta scoarţă de copac
să gâlgâie tot neamul tău din veac,
suind precum un sânge cald în vine.

Și dârz și ne-'nfricat șoldan de bază,
s-auzi în trunchiul tău, pe zări crescut,
cum taică-tău și maică-ta, din lut,
cu glas adânc te binecuvântează.

Seceta

Seceta trecu zăludă
și haihuie și buimacă.
Luna-n sat pe uliți joacă,
goală ca o paparudă.

Stă veninu-n mămăligă,
numai bozii. Din urcioare
bem doar lacrimi și dogoare,
cerul gurii să ni-l frigă.

Ard amiezile răscoapte.
Taica, dus de zece ani,
s-a făcut urzici și noapte
și trifoi și bolovani.

Maică, fiul tău cel mare
zace-n ocnă la Aiud.
Avea fruntea cât o zare,
ochii verzi ca un agud.

Cică l-a pârât primarul
că scornise răzmeriță
și strânsese la troiță
tot oftatul și amarul.

Pe mezin, de Ziua Crucii,
l-au răpus în drum jăndarii -
i-au ucis în piept lăstarii,
i-au stins mierlele și cucii.

Ne cânta la șezătoare
doine lungi, cutremurate,
despre pâine și dreptate,
despre-o țară ca un soare.

Joacă vremea la ulucă...
Cu priviri secate, duse,
uite, maica se usucă
sub jelanie și tuse.

Azi la poarta plânsului,
la ușa bordeiului,
stă doar Maica Domnului
ca o floare-a soarelui.

Secol

Arhangheli căzuți de mult nu mai speră
întoarceri în raiuri de fum.
Creștem cântece de retortă și seră
și flori de ciment și bitum.

Ne-au băut inima elevatoarele,
ne-au supt-o amperii și volții.
Viața ne-o smulgem cu ghearele,
Cerul - cu colții.

Brazdele noastre miros a sânge
și pâinea noastră a măcel.
Din orice stea, câte-un vârf de oțel
ca o baionetă ne-mpunge.

Fiece vorbă e o grenadă,
orice privire - fulmicoton.
Pândim pe Iisus la colțuri de stradă
și-l frângem pe scări de beton.

Și-n metropolele mereu fumegânde,
femeile noastre nasc prunci
pentru foamea avioanelor flămânde
și setea-nchisorilor adânci.

Știu că sunt lut

Știu că sunt lut, dar nu știu cine
mi-a pus în piept albine stranii,
să-mi scoată mir din mărăcine,
din bălării - împărtășanii.

Minunea mea se-ntâmplă vie
din mofturi mici și biete fleacuri.
Un colț de-al meu e-mpărăție,
un cer de-al meu răsfrânge veacuri.

De mult strâng lumile în brațe,
prin câte-o baltă tot deretic
și mâna mea stă tot să-nhațe
din orice taină câte-un petic.

Și dacă-ncălecat pe-o rază,
ea nu mă urcă-n ceruri nalte,
de-o șchioapă-n aer tot cutează
peste cotețe să mă salte.

Înțeleptul

Nu scuip pe-nfrângerile mele,
ce-am adorat nu știu să ard
și nu ridic în vânt obiele
în locul stinsului stindard.

De funia spânzurătorii
dezastrele nu mi le-agăț
și nici trufia din victorii
n-o pun sperietoare-n băț.

Cu-aceleași zâmbete-nțelepte
îmi port și lanțuri și cununi -
urcând spre soare scări și trepte
sau pogorând printre furtuni.

Și trec pe-același țărm ce nu e
la braț cu prieteni și vrăjmași
ce-au vrut să-mi bată talpa-n cuie
sau să-mi presare crini sub pași.

Hangiul

Afară-i vânt și-i gol ulciorul.
- Hangiu smintit, dă fuga iar!
Vreau vin ca zarea și ca dorul
și cum e jalea de amar.

El însă-mi toarnă în neștire
un vin adânc cu umbre lungi.
- Bea! Dulce-i ca o amintire
pe care-o chemi când o alungi.

Ulcioru-i gol și-afară vântul...
- Hangiu smintit, dă fuga iar!
Vreau vin ca bezna, ca mormântul
și cum e moartea de amar.

Hangiul însă-mi pune-n față
un vin însângerat de vremi.
- Bea! Este dulce ca o viață
pe care-o ierți când o blestemi.

Cântec de pirat

Sus, bătrâne lup de mare!
Sus, bătrâne lup! Pe punte!
Pânză, umflă-te mai tare!
Gata, tunurilor crunte!

Ca o navă-n auroră,
clipa lunecă pe ape.
Sus, bătrâne lup! La proră!
Prada n-o lăsa să-ți scape!

Duce-n vele orizontul,
pe catarge - constelații.
Sus! Cu brânciul și cu ghiontul,
scoală-n tine toți pirații!

Toate tunurile tale
goana clipei s-o ațină.
Smulge-o vânturilor goale!
Jefuiește-o de lumină!

Fiarbă marea, geamă tunul!
Clipa vine și apune.
Nu cruța un strop, nici unul
din fugara ei minune!

Mâine, biete lup de mare,
vei pieri în valuri crunte.
Prada n-o lăsa din gheare!
Sus, bătrâne lup! Pe punte!

Vezi, Viață...

Vezi, Viață? Eu încă trăiesc
și încă-ți mai fac reverențe
cu-aceste gunoaie și zdrențe,
c-un rest de prăpăd omenesc.

Vezi, Viață? Eu încă surâd
prin lacrima-acestei argile,
cu moartea țipând în pupile,
cu ochii dezastrului hâd.

Vezi, Viață? Eu încă mă scol
din iad, din dezgust, din leșie,
din ce-ai vrut durere să-mi fie,
din crâncenul meu vitriol.

Vezi, Viață? Eu încă mai lupt
din bietele mele morminte,
din dragostea-mi încă fierbinte,
din ne'mpăcatul meu întrerupt.

Vezi, viață? Eu încă mai sper
și zilnic din mine mănâncă
mocirla și încă, și încă...
Și eu tot te vreau, tot te cer.

Cimitirul orașului

Sâmbăta vin câteva babe,
punând lumini, plivind urzici.
Lespezi domestice pe labe
pasc timpul năpădit aici.

Ce simetrie pe alei egale!
ce geometrie de scaieți!
Și ce dreptunghiuri vegetale
peste zarafi, peste poeți!

Bunicii zac sub iarba goală
lângă nepoți pe care, ieri,
i-au dus de mână-ncet la școală
ori i-au culcat în mângâieri.

Ici, colo, dorm săruturi
ce nu s-au dăruit nicicum
sau mâini ce-au fluturat saluturi
și ochi ce ne-au zâmbit pe drum.

Spre seară, vin cu gesturi lente
arhangheli învoiți din cer,
mirați că-și văd pe monumente
un chip de marmoră, sever.

Și zilnic intră altă cruce
și alt moșneag purtat la pas,
el - plâns de noi că-ncet se duce,
noi - plânși de el că am rămas.

Această lungă toamnă gravă

Această lungă toamnă gravă,
melancolia să-i pot bea,
a picurat în cupa mea
și miere-alături de otravă.

Și gust cu buze-nsângerate
tristețea-i crâncenă din fund,
în care lacom mă afund
și-ndurerat de voluptate.

Că nu-i crepuscul să nu-mbete
cu dulcea sfâșiere-a lui,
nici rană-n amintire nu-i
să nu beau azi din ea cu sete.

Și nu e viață să nu-și plece
lungi umbre dulci peste mormânt,
nici moarte să nu-și puie-un sfânt
inel pe umbra care trece.

Și când eu nu voi mai veni nicicum...

Și când eu nu voi mai veni nicicum
cu pași pe care nimeni nu-i așteaptă,
ci doar cu pași ce nu ating vreo treaptă
și-abia plutind de-un dureros parfum,

vechi jilțuri ce prin colțuri se deșteaptă
îmi vor întinde brațe moi de fum
și ca o foaie-n fiece album
s-o scutura o floare sau o șoaptă.

Vor plânge-n aer pașii selenari,
bătrânul scrin prin noapte o să geamă.
Într-un portret uitat din ani școlari,
un licean ce-n vremuri se destramă
și-o ridica o clipă ochii mari.

Și ochii mei m-or căuta din ramă.

De la Prut până la Don

De la Prut până la Don,
prin Crimeea, mai 'nainte -
tânăr grâu peste morminte,
ierburi mari peste beton.

De la Mureș pân' la Tatra,
de la Cluj la Debrețin -
șesuri mari de grâu senin,
ierburi peste toată piatra.

Arde rodul proaspăt, pline,
patru zări împărătești.
Grâule, din cine crești?
Iarbă, cine plânge-n tine?

Sperietoare de ciori

Din fân făcându-ți scăfârlie,
din paie ciot de trup sărac,
surtuc ți-am pus și pălărie
și te-am proptit într-un harac.

Scoți scurtături de lemn din mâneci
și c-un ciomag spre cerul clar,
pe văluri negre parcă luneci,
momâie zdrențuită-n par.

Fug ciorile și fug vrăbeții
de fleandura din arături.
Dar sus, pe bolta dimineții,
purtând pe umeri aștri puri,

ereții cercuri largi își taie
și tot mai mult în aur pier,
când mogâldeața ta de paie
ridică bâta către cer.

Rămas bun

Rămas bun, dragă frățân de cruce!
Tu pornești spre țara ta de lut.
Eu prin săbiile zării mă voi duce,
vânturi mari să-mi iasă la răscruce,
visul din albastrele-i căuce
să-mi dea apa lui amară de băut.

Dacă într-o zi or să se vadă
vulturi de argint pe cer lucind,
scoate-ți straiul tău de nun din ladă,
pune-ți zările la coapsă ca o spadă
și să-mi vii la nunta-mi de zăpadă
în duminica mea albă de argint.

Pajuri negre, însă, de-or să zboare,
să-nțelegi că ochii mi-au furat
să mi-i ducă-n stele rotitoare,
dar că fruntea mea, răpită-n gheare,
peste vârfuri de păduri tot mai răsare
ca un ciob de lună-nsângerat.

Vizită

Încremenise vântu-n infinit
ca un arcuș peste-o vioară spartă.
As'noapte-un înger mi-a bătut la poartă,
cu pasul stins, cu glasul ostenit.

Nu știu dacă venea din paradis
sau numai de pe-o cruce pământeană,
dar mă privea cu ochii ca o rană
și tremura de frig când i-am deschis.

Pe-obrajii lui de straniu Dumnezeu
o boală grea părea că se răsfrânge -
și mi-a căzut în brațe plin de sânge,
și toată noaptea-a plâns la pieptul meu.

În zorii zilei nu l-am mai aflat
și urme roșii se pierdeau la poartă.
Departe-n cer, ca pe-o vioară spartă,
vântul cădea ca un arcuș stricat.

Îngerul din jeț

Adesea când adormi, poete,
pe-un stih zbârlit de-mpotriviri,
prin colțuri luna își trimete
năluci cu harfele subțiri.

Atunci la masa unde-aseară
cuvântul dârz, ca un mistreț,
sta ne'mblânzit în călimară,
un înger pâlpâie în jeț.

La masă-n locul tău el pune
minunea mâinii pe condei.
Tu dormi și îngerul supune
silabe, strofe și trohei.

De dimineață locul gol e,
dar tot ce singur n-ai înfrânt
pe masă s-a făcut corole
și s-a-mblânzit de Duhul Sfânt.

Ochii

Nu știi nimic. N-auzi o rază.
Atingi, nu simți. Privești, nu vezi.
Ți-s ochii treji și tâmpla trează,
dar dormi ca iarba sub zăpezi.

Ard lumi pe crengi incandescente,
se coc misterele pe [illegible]ji.
N-auzi nimic. Pe m[illegible] ciment e
și greu zăvor pe ochii treji.

Dar ochii morți au să dezlege
ce nu știu viii ochi pribegi.
Cu palma stinsă vei culege
ce azi n-auzi și nu culegi.

Și te-i mira, de sub țărâna
și umbra tainei omenești,
că pipăi ce n-atingi cu mâna
și că vezi tot ce nu privești.

Salcâmul de lângă fântână

Își legăna peste fântână
omătul alb al florilor.
Azi stă uscat într-un picior.
Fântâna a murit pe-o rână.

Nici cumpănă în rugăciune,
nici bivoli lângă jgheabul scund.
A putrezit mocirla-n fund,
cu mormoloci și spurcăciune.

De ani, găleata nu mai scoase
din smârc boleșniță și clei.
Ca un strigoi, deasupra ei
salcâmul clănțăne din oase.

Dar jos, în beznele amare
în care stele nu mai cad,
sub taina slutului ei iad,
fântâna parcă mai tresare.

Și-n moarte încă mai plapită
năluca de pe alt tărâm
a crengii albe de salcâm,
cândva deasupra, înflorită.

Ex libris

Lăzi grele. Doldora de tomuri.
Pe rafturi cărți cu zeci de semne.
Și-n noi, urcând ca niște domuri -
înțelepciunile solemne.

Cum gâlgâim de-nvățătură!
Dar cum, dincoace de cartoane,
un gând străvechi se surpă-n zgură
cu mari neliniști subterane,

mai triști ieșim din orice carte,
mai frânți venim dintre coperte,
încrezători numai în moarte
și-n ne'mplinirile inerte.

Ce țărm ne cheamă? Ce ostrov e
la care nu putem ajunge?
Ah, pe hârtia grea de slove
cerneala se preface-n sânge.

Și viața-n urmă ne rămâne,
mucegăită în volume.
Sub plânsul ploapelor bătrâne
strivim zadarnic altă lume.

Marele mutilat

Sunt jumătate-nsămânțat în lut,
ciozvârte vii sădite în ogoare,
prăsilă pentru leaturi viitoare
și rădăcini înfipte în trecut.

Târâș, năluca hoitului buimac
în cârji schiloade trece peste vreme
și umbra mea beteagă parcă geme
ca o mustrare crâncenă din veac.

Pe străzi de fum mă clatin ca un dric.
Râd domnișori cu fața ca faianța
și se feresc să nu-mi atingă zdreanța
muierile muiate-n borangic.

- Bicisnici plozi! Bieți umeri de slugoi!
Coconi scopiți! Gângave rămășițe!
V-am dat un cer înalt peste troițe,
iar voi călcați luceferi în noroi.

V-am dat un cer ca un iconostas
și-ați pângărit icoanele senine.
Ah, Țara mea, aș vrea să-ngrop în tine
și brațul ăsta care mi-a rămas.

Șincai

De unde vii, străine, sub viscolele lunii?
- Din adâncuri vin, din lut.
Am fost să văd, să pipăi, să sărut
furtunile, mormintele, străbunii.

Mă furișez prin țarcuri și șoproane,
ciulini și pietre gleznele îmi rup,
și luna-mi trece, vânătă, prin trup
ca printr-un geam, și-mi suflă prin ciolane.

Și-n traista asta veche ce duci oare?
- Duc rumeguș de os de împărați
și pajuri mari și zimbri ferecați,
duc Țara ca pe-un bulgăre de soare.

În șopru, la opaiț, umbra scoate
un maldăr de foi galbene din sac.
- Îngenunchează, frate... Vin din veac
și Neamul nostru l-am adus în spate.

Din scrumul meu

Din scrumul meu mereu mă scol
și dau minunilor ocol.
Din taine ciugulesc puțin -
un fir de har, un strop de chin.

În ghimpi de întrebări mă-nțep,
mă-njunghe câte nu pricep,
dar parcă și mai mult mă dor
câte-nțeleg pe limba lor.

Târât de patru strașnici șargi
spre patru orizonturi largi,
în fiecare zare-aș vrea
să las bucăți din carnea mea.

Și iar m-adun și mă frământ,
zbătând neliniștile-n vânt,
flămând să știu ce-i mai târziu,
dar beat de spaime c-am să știu.

Moțul

Curg trențele ca jalea, ca o ploaie,
peste ciolanele ce-mi ies prin piele.
Năluca mea, sucită strâmb sub straie,
din râșchituri s-a tras și din obiele.

De veacuri îmi tot pun în sac oftatul
și toamna plec să caut prin vâlcele
pe Dumnezeu drăguțul și-mpăratul,
să-I ud opincile cu lacrimile mele.

De veacuri tot cobor din aspre plaiuri
spre-un vis olog și spre-o dreptate ciungă...
Îmi par toți munții otrăvite raiuri
cu îngeri ce mă scuipă și m-alungă.

Tu nu știi, Doamne, că în piept mă frige,
așa, ca un ciubăr de jerăgaie...
Din ce adâncuri vin, ca să mă strige,
pădurile gemând sub fierăstraie?

De când tot merg cerșind din poartă-n poartă?
De când tot mor în temnița holbată?
Lung pârâind, din negură și soartă,
mi-aud trosnind ciolanele pe roată.

Iarnă

Trosnesc pe uliți pietrele de ger.
Ce Sfarmă-Piatră vine să le sfarme?
Lățos se culcă vântul și adoarme
ca un dulău cu labele pe cer.

Se-oprește vremea-n aer fără glas,
și-atât de albe-s crengile afară,
că nu par crengi, ci îngeri ce coboară
de undeva, de pe-un iconostas.

Și-atât de alb e visul, și, ca el,
atât de albă-i lumea în lumină,
că fiecare gând care suspină
ca Duhul Sfânt se face porumbel.

În țurțuri clari și scânteieri de sloi,
surâsul Maicii Domnului s-aprinde.
La ceas târziu, cu glasuri de colinde,
vin amintiri la ușile din noi.

Ne bate-n geam o stea ca din povești.
E poate steaua magilor, curată,
sau poate-i numai inima de-alt'dată,
care ne cheamă încă la ferești.

În raiul Tău de demult...

În raiul Tău de demult am avut
o mie de frunți năzdrăvane,
în gând să cuprind cruntul Tău ne'nceput,
să pot lumina peste munți și oceane.

În raiul Tău am avut de demult
o mie de strașnice brațe,
c-o mie de mâini să Te pipăi mai mult,
o mie de mâini taina Ta s-o înhațe.

În raiul Tău am avut de demult
o mie de-auzuri profunde,
prin hău să Te-aud, prin genuni să ascult
rotirile lumilor Tale rotunde.

În raiul Tău de demult am avut
o mie de glasuri de stâncă,
c-o mie de voci să cânt duhul Tău mut,
c-o mie de limbi să dau lumii poruncă.

De-atunci Tu mi-ai stins și clarul Tău rai,
și tâmple, și brațe cumplite,
și crâncenii ochi, și năprasnicul grai,
înfipte-s în mine ca niște cuțite.

Ieri, glas de stăpân. Azi, tângă de rob.
Cum pot să Te cânt ca-nainte?
Din frunțile mele străvechi, doar un ciob
cu greu își aduce de Tine aminte.

Și câte pe vremi am supus ori înfrânt,
acum împotrivă-mi se scoală.
Vecia se face crâmpei de mormânt,
iar nemărginirea - o lacrimă goală.

Sipet

Cu flăcări reci, ca o brățară
arzi, taină,-n crunt sipet de foc.
Noi degerăm de frig afară
și pașii tremură pe loc.

Atingem clanța cu sfială
și iar ne tragem înapoi.
Năprasnică lumină goală,
cumplit te mai păzești de noi!

Flămânzi, am jefui secretul.
Lihniți, l-am smulge din scântei.
Dar ne-nspăimântă-n prag sipetul
cu vâlvătăi și fără chei.

Bicisnic, brațul ca de stei e
și mâna-i prinsă-ntr-un căluș.
Nu-i nimeni să ne-azvârle-o cheie?
Nu-i nici un meșter lăcătuș?

O fi vreo taină. Poate nu e.
O fi vreo cheie. Poate nu-i.
Nu vine nimeni să descuie
și suntem mulți și nesătui.

Spital

Azi noapte, în rezerva șase,
un pat rămase iarăși gol.
Prea mult a iod și a fenol
acest aprilie miroase.

Surori de fum, cu pași de fetru,
atât de lin trec prin salon,
de parcă îngeri de tifon
adună febra-n termometru.

Pe mâini subțiri și somnolente
de doctor, condamnate cert,
cu gesturi de intern expert,
lumina pune pansamente.

Iar sub ferestre, în halate,
cireșii albi s-au strâns de mult,
ca niște medici în consult
pe-alei cu flori spitalizate.

Remember

Pierdut în jilțul dumitale,
cu ochii duși în jarul stins,
pari cotropit de floarea moale
a umilirii ce te-a nins.

Ce nu mai este, ochiul vede
și leneș brațele cuprind.
Din pod te mustră Arhimede,
din praf - Pitagora zâmbind.

Se-ntinde-un cer pe-o Iliadă,
pe-un Tacit vechi - alt cer marin.
Ah, unde mâna de zăpadă
în logaritm ți-a pus un crin?

Pierdut pe-o fizică, serafic,
cuvântul scris cu sfânt plaivas,
parcă tresare caligrafic
cu toate câte n-au rămas

Gramatici, teze, hărți, compasuri
vin cu mireasma unui vânt,
cădelnițând aceste ceasuri
cu toate câte nu mai sînt.

Și când te ning suave febre
în taină, domnule poet,
cazi în genunchi pe vechi algebre
și plângi pe fiece caiet.

Poeţii din biblioteci

Când domnii cărturari sunt duşi de-acasă,
poeţii fără secol şi curent
din biblioteci tiptil se lasă
pe geamuri, evadând fosforescent.

Camoens, Goethe, Poe, Rimbaud, Vergiliu
fug peste burg, de carceră sătui.
Atunci, punându-şi parcă un sigiliu
de-o clipă pe tumultul junglei lui,

oraşu-ntinde gâturi de girafe
din fabrici, şi spinări de elefant,
s-audă cum pe-o punte de garoafe
poeţii stau de vorbă în neant.

Alterări

Iubeai o fată de zăpadă
și numele-i scriai mereu
pe-un pentagon, pe-un minereu,
pe cărți de mult uitate-n ladă.

Eu, pe pupitrul din liceu,
schimbam compasul meu în spadă
și rătăceam în cruciadă
cu Richard - Inimă de Leu.

Colega, cine să ne creadă
c-am ars cândva un curcubeu?
Tu ești un domn solemn și greu,
cu pasul obosit pe stradă,

iar eu... Dar oare mai sunt eu?
Râd azi de spada mea schiloadă
și nu mai plec în cruciadă
cu Richard - Inimă de Leu.

Statui în parc

Purtând în piept gangrenele epocii
și tot trecutul nostru pământean,
ne-apropiem de zâmbetele rocii,
care-au țâșnit din daltă și ciocan,

cu pași ușori, să nu jignim această
seninătate grea de armonii,
cu moartea înviată-n piatra castă
și viața împietrită-n simetrii.

O, cum am vrea să deșteptăm în linii,
cu gesturi moi și mângâieri de lut,
tăcerea pietrei, liniștea luminii
de dincolo de geamăt și sărut.

Și piatra care curge-n coapse line
sau marmora făcută moale gest,
nepăsătoare pasului ce vine,
sus, peste noi, surâd și mai celest.

Și mare milă-ncepe să ne-apese
de recile, seninele statui,
pe buze cu săruturi neculese
și-n ochi cu fericire care nu-i.

Clipe

Din cărți furate lămpilor de ieri
ai strâns zădărnicie și-ndoială.
Din vis, de unde vii cu mâna goală,
n-ai scos decât înfrângeri și căderi.

Din aripi vechi - un pumn de rumeguș,
din anii stinși - semințe de cucută.
Și totuși, pui pe umbra ta pierdută
o dulce moliciune de arcuș

și prefăcând în clipe de parfum
și anii stinși, și lacrima uitată,
tot ce-a fost ieri, c-un zâmbet ierți acum
și parcă-ai vrea să fie înc-o dată.

Îndoiala

Tulburătoare, caldă, goală
de nu mi-ar ciocăni la uși,
cu desfrânata îndoială
n-aș preacurvi într-un culcuș.

Lin lunecând și moale-n casă
pe legănatu-i șold rotund,
cu dulce gură veninoasă
îmi cere-n brațe s-o ascund.

Iar eu, prea ticăloasă slugă,
nemernic rob momelii noi,
las coapsa brună să mă sugă,
dar plâng pe umerii ei goi.

Și-n zori, când fug din așternutul
ce-mi fuse maldăr de urzici,
îi simt, cuțit în piept, sărutul
și-n sânge-alintul ca un bici.

Inscripție pe o fereastră

Flămând de lume, nesătul de cer,
fereastra mea, stau ceasuri lângă tine,
cu brațe-ntinse către tot ce vine,
cu ochii-n lacrimi după câte pier.

În zori, când te desfaci spre infinit,
fereastră, parcă aripi ți-ai deschide
și parc-ai vrea să zbori spre zări toride
ducându-mă pe aripi răstignit.

Iar în amurg, când joacă depărtări
în geamul tău însângerat de soare,
cu aripi mari ce n–au putut să zboare
te-nchizi, fereastră, peste renunțări.

Câte-nțeleg, n-am înțeles...

Câte-nțeleg, n-am înțeles,
Dar aș lua toate câte las.
Din ce-am cules și n-a rămas,
Din ce-a rămas și n-am cules.

Azi din frântura unui ceas
Eternități aș ști să țes.
Și din ce ieri credeam eres
Lumi noi mi-aș scrie pe atlas.

Câte-am stricat, câte n-am dres
Le-aș face-acum iconostas
Și-aș bea cu sete tot mai des

Din flori ce mor la orice pas
Din ce-a rămas și n-am cules,
Din ce-am cules și n-a rămas.

Pom de Crăciun

Cu îngeri ce se îndurau să vină
Veneau smochine din Ierusalim,
Iar noi pândeam prostește, dar sublim,
La geam, un Moș Crăciun de vatelină.

Și când plângea în cer un heruvim,
Cădeau în brad mari lacrimi de lumină,
Creștea în fiecare-o mandarină
Și ne dădea azur să mirosim.

Ce triști stau astăzi numai pe morminte
Serafi de piatră, goi și fără grai!
În sănii nu mai vin ca mai 'nainte

Nici Moș Crăciun, nici Sfântul Nicolai,
Iar noi am pus prin cetini oseminte
Și-am oblonit fereastra către rai.

Umbre

O, anii când jucam arșice
Printre gramatici și-aritmetici,
Sau anii când citeam patetici
Pe Eminescu și pe Nietzsche!

Ce dulce prin trecut deretici...
Cum cântă orice cicatrice...
Cât freamăt poate să ridice,
Un pumn de scrum, un ghem de petici!

De sub cenușă, de departe,
Mai proaspăt vii și mai fierbinte.
Mai tineri pașii știu să poarte

Pe cel întors din umbre sfinte.
Nu, viața asta n-are moarte
Când strângi lumină din morminte.

Cenotafe

Și vine-o zi când vezi că numai praf e
Ce-a fiert în fraze, ce-a zvâcnit în verbe
Și că și frunți și-nțelepciuni și jerbe
Sunt numai biete hârburi de carafe.

Cum de-am crezut c-o taină încă fierbe,
Sub scrumul grămădit în cenotafe?
Ca o cunună moartă de garoafe,
Cad de pe tâmple lumile superbe.

Tiptil, ca să n-o simtă grămăticul,
Zădărnicia vine să ne prade.
Triumfă în arcade mari Nimicul,

Se fac nimic triumfuri și arcade -
Și-n timp ce deznădejdea-și coace spicul,
Un ghimpe crește și-un luceafăr cade.

La poarta nimănui

Și-acum la poarta nimănui
Ți-ai flutura în prag sărutul
Spre tot ce ieri, sfințindu-ți lutul,
Ți-a fost aripă, rug și cui.

Azi poți și gloria, și cnutul
Tot pe-o balanță să le pui
Și-ai vrea să mulțumești oricui
Îți dete piatra ori sărutul.

Că dac-ai strâns balsam din uri
Și din urzici azur subțire,
Și cântec de-ai știut să furi

Din calde lacrimi în zvâcnire,
Nu răstigniri a fost să-nduri,
Ci clipa ta de nemurire.

Întoarcere

Amare sînt plecările deşarte
Ducând pe ele stropi de sânge sfânt;
Dar mai amare-ntoarcerile sînt
Când poartă răni aduse de departe.

În orice pas întors e-un zbor înfrânt,
Și renunțarea - vâsle sparte,
Și fiecare-ntoarcere e-o moarte
Și vatra regăsită - un mormânt.

Că te re'ntorci, dar nu vii de niciunde,
Că tragi la țărm, dar eşti pe mări pierdut;
Te chemi, dar nimeni nu-ți răspunde,

N-ai umbră, n-ai cenuşă, n-ai trecut,
Ca un mormânt ce umbra și-o ascunde
Și ca o moarte fără de-nceput.

Dimineață de april

Mladele leagănă smirnă, tămâie
și cerul e tot pe pământ coborât,
că l-am culege de sub călcâie
de n-am pleca după el cât de cât.

Muguri albaștri ca ochii de înger
ne privesc de pe crengi de răchită.
Parcă n-ar fi pe lume înfrângeri,
lacrimi și răni și ispită.

Atât e-n priviri împăcarea de pură
și-atât răsărit pe veșminte,
de parcă miresme adie pe gură,
nu biete, nu biete cuvinte.

Gândul se surpă-n hău ca-ntr-o ceață,
ca-ntr-o cascadă de spume.
Zâmbetul ni s-a desprins de pe față,
rătăcind înalt peste lume.

Și fâlfâie-o boare atât de ușoară
peste morminte, peste dezastre -
parc-ar fi Duhul Sfânt ce coboară
să ierte greșelile noastre.

Infirmitate

Năprasnic străluci în azur, că ne doare
privirea de crâncenu-Ți soare
și ochii, orbiți de lumina grozavă,
nu văd cum îi fulgeri din slavă.

Cumplit ne-au surzit pașii Tăi, care sună,
umblând peste noi prin genună,
că tunetul lor, spintecând veșnicie,
urechea de lut nu-l mai știe.

Sublim tămâiezi printre stele cu duhul,
că umpli de-aromă văzduhul
și numai, bicisnice, nările noastre
nu-Ți fură mireasma din astre.

Nici gândul nevolnic nu-Ți află măsura
și-n Tine se duce de-a dura.
Ca stânca surpată, ce-n râpi se prăvale,
el cade-n abisele Tale.

Am vrea să ne ieşi împreună pe praguri,
cu vorba Ta plină de faguri.
Şi-am vrea să-Ţi sorbim şi mireasma de-aiurea,
cum simte jivina pădurea.

Lihnite de Tine, şi fruntea, şi braţul
Te-ar smulge cu plasa, cu laţul.
Te-am bea din milenii, Te-am suge din spaţii,
betegii de noi, însetaţii.

Urechea n-aude şi ochiul nu vede -
ne dai numai râvna ce crede.
De ce nu ne pui în schiloadele trude
şi vlaga ce vede şi-aude?

Țepeș

Așa, ca să petrecem împreună,
în cinstea dumneavoastră, boieri mari,
am tras în țepi cinci tururi de șalvari
și-un pașă cu turbanul cât o lună.

Aici scâncește încă un vlădică,
proptit într-o prăjină de arțar.
Alături se holbează un tâlhar,
că vârful țepii i-a trecut prin chică.

Ciorchinii grași de hoți și pierde-vară
îi sprijin, să nu cadă, în araci,
și-n lungi frigări cioplite din copaci
înfig curvari și trădători de țară.

Să-nceapă cina! Toarnă-mi în bărdacă,
tu, Doamnă, vinul ochilor tăi mari,
să beau pentru jupânii puși în pari
și ninși de stele ca de promoroacă.

Cetatea fără icoane

Din Urali spre Soare-Apune,
cum veneau încinși cu piei,
parcă fumega din ei
duhnet de sălbăticiune.

Blestemata Miazănoapte
se zbârlea pe-obrajii sluți,
și pe cai mărunți și iuți -
foamea stepelor răscoapte.

Viclenii răsăritene
ascuțeau ca un tăiș
gândul galben și pieziș
în ochi mici, fără sprâncene.

Toată arșița din puste
și tot crivățul turbat.
Numai ciumă și bubat,
numai viscol de lăcuste.

Bălți de moarte sub copite,
scări de leșuri sub hanger,
ciurde-mpiedicate-n fier,
robii țării cotropite.

Geamătul cetății slabe
sub prăpăd și sub măcel.
Evul mormăi și el
ca un urs supus pe labe.

În biserici și-n altare
caii ronțăiau ovăz -
câtă cruce-a stat în văz
zăcea țăndări sub picioare;

cât Arhanghel în icoană
luminând pe-un zid bătrân -
pradă ghearei de păgân,
pentru flacăra dușmană;

câtă Precistă-n vopsele,
câtă candelă-n ungher,
se făcea spărturi de cer,
sfărâmat argint de stele.

Chipul Domnului pe uliți,
dus în urlet și ocări,
încă surâdea iertări,
sfâșiat în vârf de suliți.

Și cum tot gonea prigoana
prin cetate, pe sub bolți,
crucea nu-și găsea vreun colț,
vatra nu-și păstra icoana.

Temători de buturugă
și de gâde fără greș,
prunc, muiere sau uncheș
nu-ndrăzneau să-nchine rugă.

Numai temnițele pline
din cetatea fără rugi
fremătau sub chei, sub drugi
ca un zumzet de stupine.

Jos, în beznele cu gratii,
ruga se făcea suspin,
iar suspinul - frunți de crin
către poarta Prea Curatii.

În zadar puneau la ușe
lanț și lacăt robilor -
plânsul nu avea zăvor,
ruga nu știa cătușe.

Dar afar', cetatea sfântă
fără clopote și sfinți
nu știa că-n nopți fierbinți
robii temnițelor cântă.

Și-au trecut peste cetate
bivoli sforăind pe nări...
Ani de sânge pe spinări
și în coarne cu păcate.

Părea ziua săptămână,
luna an și anul veac.
Molimile fără leac
duceau foametea de mână.

Prin clopotnițe-n ruină -
bufnițe și lilieci.
Mocneau inimile-n teci,
săbii roase de rugină.

Tot mai copleșiți - creștinii.
Și stăpânii - tot mai crunți.
Tot mai silnice pe frunți
și osândele, și spinii.

Se gătea de drum lăstunul
pe-un cer dulce de gustar.
Târgoveți cu pas amar
nu-și zâmbeau din mers nici unul.

Uliți vechi, medievale,
îi vedeai urcând încet.
Un burete de oțet -
gândul îmbibat de jale.

Era ceas de dimineață
de smarald și de mărgean.
Și deodată, într-un geam,
dimineața prinse față.

Nimeni nu băgă de seamă
cum, din aur și topaz,
raza se făcea maramă,
limpezimile - obraz.

Cerul deveni privire
și lumina chip duios -
Maica Domnului Hristos
pe tulpina ei subțire.

În fereastra sclipitoare -
crinul Precistei, bălai,
rupt din fulgere de rai
și din viscole de soare.

Și cum strălucea Fecioara,
nezărită la-nceput,
ochii ei din geamul mut
luminară ulicioara.

Două tinere drumețe
îi văzură chipul sfânt
și-ntr-un țipăt lung s-au frânt
cu minunea ei pe fețe.

În metanie-amândouă
păreau creangă de cais,
legănându-se ca-n vis
de prea multă roadă nouă.

Se-nclinau în rugăciune
ţânci, bătrâni, bărbaţi, femei.
Uliţa sorbea scântei
din fereastra cu minune.

De mulţi ani icoana spartă
nu lucise pe pereţi.
Ca din somnul altei vieţi
se scula cetatea moartă.

Deşteptaţi ca din morminte,
toţi nevolnicii de ieri
înviau îngenuncheri
strălucirii Maicii Sfinte.

Se-mbulzea cetatea toată
ca să-nchine frunte-n praf.
Parcă foşnet de seraf
plutea moale peste gloată.

Pândele de pe creneluri -
semn şi tulnic de furtuni.
Alelei! Creştini nebuni,
ştreang v-aşteaptă şi măceluri.

Cnuturi de smintită hoardă
peste rugile din drum.
Caste flăcări fără fum
taina nu-nceta să ardă.

Geamul spintecat de pietre -
pulbere și licurici.
Cetele-n genunchi sub bici
nu urniră către vetre.

Beți de slavă și mister,
ochii lor priviră-n sus.
Maica Domnului Iisus
sta pe-un zid de giuvaer.

Scânteia în zid granitul,
ardea piatra de bazalt.
Era frunte-azuru-nalt,
era zâmbet infinitul.

Strigăt sfânt de adorare.
Urlet de păgân blestem.
Steaua de la Betleem
ziua fâlfâia pe zare.

Gloata tot bătea mătanii
când în zid băteau berbeci,
sub divinul chip de veci
sângerară bolovanii.

Murul se surpa cu vaier,
spart în chiotul barbar.
Ochi smeriți cătară iar...
Maica fulgera în aer.

Peste freamătul mulțimii,
într-un cearcăn de safir,
Ea lucea ca un potir
și zâmbea ca heruvimii.

Peste haita ticăloasă,
spumegând uimită-n loc,
Ea-ndulcea cerescul foc
pe-un obraz de chiparoasă.

Aerul în vâlvătaie,
barda cum să-l surpe-n glod?
Taina, sus, peste norod,
ce hanger putea s-o taie?

Sfânta lin urca în spațiu
pe-un chilim de aurori.
Ca un vuiet de vâltori,
jos tunau îngenuncheații.

Din vecii de ne'nceputuri
aripi verzi dădeau ocol.
Îngheța hangeru-n gol,
gheara degera pe cnuturi.

Limba împietrea năucă
cu ocara-n vârful ei.
În lumina Precistei
cădea ștreang, pica măciucă.

Numai gloatele-n extaze,
sub un viscol de azur,
se-mbătau de aur pur,
de miresme și de raze.

Și dând sunete minunii,
clopote porniră-n glas.
Ce Arhangheli le-or fi tras?
Oameni nu trăgeau de funii.

De mulți ani nu mai urcase
glasul lor în negrul burg,
fără clopote-n amurg,
fără vechi iconostase.

Și-acum sunetul străluce
ca o ploaie de arginți
în cetatea fără sfinți,
în cetatea fără cruce.

Robii temniței de piatră
le-auzeau prin uși, prin zid.
Zidul tremura fluid,
robii-nchiși vedeau prin piatră.

Vedeau taine de zăpadă,
de văzduh și de văpăi.
Lanțuri, paznici și călăi
nu-i puteau opri să vadă.

Zidurile-n strălucire
cum cutremurau năluci,
burgu-ntreg ardea de cruci,
de icoane și potire.

Ulița era mireasmă
și cetatea toată zvon;
orice meterez - amvon,
orice turn - catapeteasmă.

Ce puteri prindeau să miște,
ce aeriene mâni,
porțile cu vechi țâțâni
ruginite de răstriște?

Că sălbatecii de strajă
le vedeau cum se deschid.
Pe turtitul chip livid
se holba mirarea-n groază.

Din zbârlitele dihanii
spaima-ngălbenea momâi
și din creștet la călcâi
se sluțea în pocitanii.

Din cetatea cu lumine,
haita da-napoi prin porți,
cu ochi mici, cu mâini de morți,
în piei strâmte de jivine.

Dar Cetatea sub minune
nu privea-napoi nimic.
Pe scări dulci de borangic,
ea sta sus în rugăciune.

Și de sus privea-nainte
Cerul Domnului, rămas
ca un vechi iconostas
în Cetatea Maicii Sfinte.

Însemnări explicative

Poate că nu a existat deținut politic în anii comunismului care să nu fi învățat în temniță un număr mai mic sau mai mare de poezii ale lui Radu Gyr. Versurile sale au constituit o adevărată hrană spirituală pentru cei sortiți foamei fiziologice și terorii.

Poeziile cuprinse în primele două volume ale ediției de față au fost revăzute de autor, care le-a conferit forma definitivă.

Acest al treilea volum adună creații din închisoare pe care, în parte, poetul nu a mai apucat să le revadă sau pe care n-a mai putut să le reconstituie (aproape o sută de texte).

Cum spuneam la început, au fost destui cei care au memorat poeziile lui Radu Gyr (transmise oral sau prin morse, din celulă în celulă), dar nici unul nu a pus atâta pasiune ca Dumitru Cristea.

Acesta s-a născut în localitatea Negrești, județul Constanța. A absolvit, cu doar trei luni înainte de arestare, Institutul de Subingineri Minieri și Chimico-Metalurgici din Baia-Mare, promoția 1948. În temnița Aiudului, vreme de șase ani, cât i-a fost condamnarea

inițială, a strâns în minte peste 200 de poezii numai de Radu Gyr. Eliberat, în octombrie 1954, cu sănătatea șubrezită, a reușit să se retragă în satul natal și să-și descarce memoria, umplând trei caiete cu poezii. Temeritatea l-a costat scump pe acest împătimit colecționar de frumos - 25 de ani muncă silnică. Deși soția, Tudora Cristea (născută Manea), de loc din satul Purani, județul Teleorman, nu avea știință de existența caietelor respective, a fost arestată și ea în chiar ziua când unicul lor fiu împlinea doi ani, ținută 52 de zile și de nopți în carceră și condamnată la 10 ani pușcărie pentru omisiune de denunț.

După proces, pentru Dumitru Cristea au urmat suferințe cumplite: regim de izolare cu lanțuri grele la picioare și, uneori, și la mâini, vreme de patru ani, în penitenciarul din Constanța (în acest interval nu a văzut pe nimeni și nu a vorbit cu nimeni, exceptându-l pe gardianul secției; în schimb a reușit să-i tocească regimului șase perechi de lanțuri cu zalele groase cât degetul. Apoi a fost trimis la Aiud, unde, făcând parte din colectivul inginerului deținut Ștefan Aramă, a contribuit la reușita unei remarcabile invenții românești - "Motorul fără vilbrochen".

A fost eliberat în iunie 1964.

Fără perseverența și spiritul său de sacrificiu, literatura română ar fi fost astăzi mult mai săracă.

Simona Popa

Notă

Poezia orală a lui Radu Gyr ridică în fața editorului multiple probleme. În primul rând, ce trebuie să înțelegem, în acest caz, prin "poezie orală"? Probabil că ar fi necesar să ne rezumăm la ceea ce poetul a creat în închisoare, excluzând, în schimb, poeme elaborate anterior, care, însă, au fost puse în circulație tot acolo.

Pe de altă parte, versurile din primele două volume (*Sângele temniței* **Balade* și *Stigmate*) au, în majoritate, același statut de poezie orală.

Un alt fenomen care te pune în derută: fiecare dintre cei ce au venit în contact cu poezia lui Gyr și-a însușit o altă variantă, fiind evident că acestea reprezintă diverse stadii ale procesului de șlefuire prin care trece orice piesă.

Pe acest teren mișcător am găsit totuși un punct de sprijin, așa cum menționam și în *Nota...* la volumul I: caietele lui Dumitru Cristea, confiscate de Securitate și recuperate după 1990 de la S.R.I. (Dl. Cristea a memorat poeziile la Aiud și, după prima eliberare, le-a notat cu scrupulozitate.)

Deci, prin comparație cu alte versiuni, am constatat

că e bine să ne bazăm pe prodigioasa sa memorie și pe caietele sale.

(Nu am repetat, bineînțeles, în volumul de față textele cuprinse în celelalte două.)

Editura

Opera tipărită a lui Radu Gyr

Volume de poezie și de teatru

* **În munți**

Poem dramatic într-un act. Cu o prefață de dl. profesor C.D. Fortunescu.

Ramuri, Craiova, 1919.

(Placheta a fost semnată la autor: Radu Demetrescu-Gruy, iar poemul a fost jucat sâmbătă 7 iunie 1919 pe scena Teatrului Național din Craiova.)

* **Liniști de schituri**

Poeme. Scrisul Românesc, Craiova, 1924.

* **Plânge Strâmbă-Lemne**

Flamura, Craiova, 1927

* **Cerbul de lumină**

Editura literară a Casei Școalelor, București, 1928. (Volumul a primit premiul "Adamachi" al Academiei Române.)

* **Stele pentru leagăn**

Tipografia Episcopul Vartolomeu, Râmnicu-

Bibliografia operelor lui Radu Gyr a fost alcătuită de **Constantin Em. Bucescu**, prieten foarte apropiat al poetului încă de când au stat împreună în detenție la Aiud.

Vâlcea, 1936.

* **Cununi uscate**

Cartea Românească, București, 1938.

(Volumul a primit premiul de poezie "Socec" al Societății Scriitorilor Români")

* **Corabia cu tufănici**

Comedie vegetală jucată toamna într-o grădină.

Coperta și desenele interioare de Voinescu.

Tipografia Universul literar, București, 1939.

(Colecția "Universul literar", nr.14)

* **Poeme de răsboiu**

Gravuri de F. Micoș.

Gorjan, București, 1942.

* **Balade**

Editura I. Gorjanu, București, 1943.

* **Anotimpul umbrelor**

Sonete și rondeluri - Ediție îngrijită și postfață de Barbu Cioculescu.

Editura Vremea, București, 1993.

* **Poezii I** *Sângele temniței. Balade*

Volum îngrijit de Simona Popa, fiica poetului.

Editura Marineasa, Timișoara, 1992.

* **Poezii II** *Stigmate*

Volum îngrijit de Simona Popa, fiica poetului.

Editura Marineasa, Timișoara, 1993.

***

În colaborare cu Anton Balotă:

* **Eposul popular jugoslav**

Editura Convorbiri literare, București, 1935.

Scrieri pentru copii

* **Ce ne aduce Moş Crăciun?**

Povestire de sărbători. Versuri. Desene de A. Petrescu. (Colecţia Amicul copiilor)

* **Fata babei şi fata moşneagului**

Poveste după Ion Creangă.

Editura Bucur Ciobanul, Bucureşti.

* **Voinicul Argeş**

Poveste după Petre Ispirescu.

Editura Bucur Ciobanul, Bucureşti.

* **Zâna munţilor**

Poveste după Petre Ispirescu.

Editura Bucur Ciobanul, Bucureşti.

* **Muţu Cotoşmanul**

Poveste în versuri pentru copii.

Editura Bucur Ciobanul, Bucureşti, 1942.

***

În colaborare cu N. Milcu:

* **Căciuliţa roşie**

O poveste în pădure, cu pitici şi c-o fetiţă - Ilustraţii de pictorul DEM.

Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1937.

Volume semnate cu pseudonimul Nenea Răducu:

* **Povestiri pentru îngeraşii mamei**

Punguţa cu doi bani, Capra cu trei iezi, Baba Cloanţa Cotoranţa, De ce n-are ursul coadă, Muţunache răzbună pe urs. Cu 80 de desene de A. Petrescu.

Editura Bucur Ciobanul, Bucureşti.

* **Bimbirică în Africa**

Povestire hazlie în imagini. Versuri - Desene de A. Petrescu.

Editura Bucur Ciobanul, București.

* **Bimbirică sportiv**

Povestire hazlie în imagini. Versuri. Desene de A. Petrescu.

Editura Bucur Ciobanul, București.

* **Bimbirică în submarin**

Povestire hazlie în imagini. Versuri. Desene de A. Petrescu.

Editura Bucur Ciobanul, București.

* **Bimbirică automobilist**

Povestire hazlie în imagini. Desene de A. Petrescu.

Editura Bucur Ciobanul, București.

* **Bimbirică aviator**

Povestire hazlie în imagini. Versuri. Desene de A.Petrescu. Editura Bucur Ciobanul, București.

* **Bimbirică în lună**

Povestire hazlie în imagini. Versuri. Desene de A. Petrescu.

Editura Bucur Ciobanul, București.

* **Chiț-Chiț-Chiț parașutist**

Povestire hazlie în imagini. Versuri. Desene de A. Petrescu.

Cărți didactice

* **Manual de limbă franceză** pentru uzul elevilor Școalei de ofițeri de geniu.

Anul III Combatanți și guarzi.

Tipografia Revista Geniului, București, 1935.

(Școala de ofițeri de geniu)

Are pagina de titlu și în limba franceză:

Cours de Français à l'usage des élèves de l'école militaire du génie. Élèves combattants IIIème année. Bucarest, Imprimerie "Revista geniului", 1935. Ca autor semnează: Radu Demetrescu-Gyr. Assistant à l'Université de Bucarest. Professeur de l'enseignement militaire supèrieur.

***

În colaborare cu Iosif I. Gabrea și Iosif Andreescu:

* **Abecedar**

Partea I și a II-a.

Editura Cartea Românească, București, 1935-1936.

Conferințe

* **"Învierea" de Tolstoi**

Studiu critic. Conferință ținută la Ateneul Român în ziua de 2 Decembrie 1928. În ciclul de conferințe organizat de Institutul de literatură și bibliografie pentru comemorarea lui Tolstoi. Extras din "Ritmul vremii", 5, nr.2. București. Editura "Institutul de Literatură", 1929.

* **Studențimea și idealul spiritual**

Conferință ținută în cadrul ciclului cu același nume organizat de Cercul Studențesc Doljan. București, 1935.

* **Femeia în eroismul spiritual, moral și național.** București, 1936.

* **Femeia în eroismul spiritual, moral și național.**

Ediția a II-a.

Idei dezvoltate într-o conferință ținută la 8

Decembrie 1935 în Aula Universității din Iași, sub patronajul Centrului Studențesc Tecucean. București, 1937.

* **Femeia în eroismul spiritual, moral și național**

Idei dezvoltate dintr-o Conferință. București. Imprimeriile "Frăția românească", 1940. (Serviciul propagandei legionare)

Prefețe

* Emil Muracadé: **Pulbere de stele.** Poeme. Cu o prefață de Radu Gyr. București, 1937.

* George Șoimu: **Popas în lacrimi.** Cu o prefață de Radu Gyr. București, 1937

* Sublocotenent Petre Duță: **Poezii patriotice.** Prefață de Radu Gyr. București, 1937.

Traduceri

* I. Kessel: **Păpușa.** Traducere de Radu Gyr. București. (Colecția: Mărgăritare din literaturile străine și română)

Sub tipar

* **Pragul de piatră**

Editura Vremea. București.

* **Cruce în stepă**

Poeme de război. Editura Pontica. Constanța.

* **Era o casă albă**

Editura Pontica. Constanța.

Colaborări în periodicele vremii

Abecedar 1932-1934
Adevărul (Cronica plastică) 1928-1929
Adevărul literar și artistic 1923-1925, apoi cu unele întreruperi până în 1933
Almanahul "Dacia Traiană" 1943
Almanahul "Universul" 1933-1942
Ancheta (Târgoviște) 1936-1945
Arhivele Olteniei 1924-1944
Axa 1933
Buna Vestire 1937-1938
Calendarul (ziarul lui Nichifor Crainic) 1933
Calendarul "Credința" (Detroit, U.S.A. 1963-1973)
Capitala 1934-1944
Cele trei Crișuri 1924-1926
Clipa 1924-1925
Comuniunea românească (Detroit) 1971-1973
Convorbiri literare 1934-1935
Cronicar 1939-1943
Cuget clar 1936-1937
Curentul 1940
Curentul literar 1939-1940

Cuvântul 1933
Decembrie 1935-1936
Dimineața (la pagina veselă sub pseudonimul Bișișlincă) 1923-1925
Dimineața Copiilor 1932-1933
Falanga 1925-1929
Familia 1937-1944
Familia - serie nouă - 1966-1967
Flamura 1924-1929
Gând românesc 1932-1938
Gândirea 1926-1944
Gândul nostru (Iași) 1924-1927
Graiul copiilor 1944
Graiul românesc 1943
Iconar 1934-1938
Ideia literară 1933
Korunk 1926-1927
Lanuri (Mediaș) 1929-1935
Linia dreaptă (Revista lui Octavian Goga) 1937-1938
Meridiano di Roma 1942-1943
Miorița (Galați) 1924-1926
Miroir de Bucarest 1944
Muguri literari 1938
Naționalul nou 1934-1935
Năzuința 1923-1924
Orizont (Revistă germană apărută la București în limba română) 1942-1943
Orizonturi 1932-1936
Pagini basarabene 1936
Pământul (Călărași) 1940

Pleiada 1928-1930
Pontica 1939-1940
Porunca Vremii 1937-1943
Preocupări literare 1940
Prepoem 1940
Rampa 1921-1924; 1940
Ramuri 1924-1928
Rânduiala 1935-1937
Revista Fundațiilor Regale 1933; 1940-1944
Revista mea (Cluj) 1934-1937
Ritmul vremii 1925-1929
Secolul (revistă condusă de C. Saban Făgețel) 1939-1940
Sentinela 1942
Sfarmă-Piatră 1939-1940
Slove (Calafat) 1923-1924
Școala și viața 1942-1943
Tribuna României 1972-1975
Țara noastră 1936-1937
Universul (la pagina literară în zilele de duminică) 1932-1944
Universul copiilor 1924-1930
Universul literar 1924-1927
Universul literar - serie nouă - 1936-1944
Vatra 1940
Vestitorii 1935
Viața 1942-1943
Viața literară 1925-1943
Vremea 1932-1934
Vremea (revista lui Vl. Donescu) 1942-1944

Portrete și caricaturi

ale lui Radu Gyr, realizate de diverși artiști plastici

* **Drăgulescu** în Rampa, 1924-1925
* Neagu **Rădulescu** în Curentul literar, 1939-1940
* **Doina** Hasnaș în **Prepoem**, 1940
* Voinescu în volumul **Corabia cu tufănici**, 1939

Domnule Președinte, domnilor Judecători ai Poporului,

În rechizitoriul său de joi seara (31 mai), Onorata Acuzare a spus răspicat: "Dacă există credință adevărată, atunci să fie absolvită". Și a mai spus acuzarea: "Sunt prăbușiri de idealuri, de credințe, dar numai pentru curați."

Într-adevăr, sunt naufragii sufletești. Eu am avut o credință. Și am iubit-o. Dacă aș spune altfel, dacă aș tăgădui-o, dumneavoastră toți ar trebui să mă scuipați în obraz. Indiferent dacă această credință a mea apare, astăzi, bună sau rea, întemeiată sau greșită, ea a fost, pentru mine, o credință adevărată. I-am dăruit sufletul meu, i-am închinat fruntea mea. Cu atât mai intens sufăr azi, când o văd însângerată de moarte.

Radu Gyr*, ultimul cuvânt la Tribunalul Poporului,* sâmbătă, 2 iunie 1945 (document prezentat de Nicolae Sârlan și Ioan Cocuz - Muzeul Bucovinei, Suceava, în "Adevărul literar și artistic", 6 martie 1994)

Referinţe critice

"Printre cele mai tinere talente poetice care s-au impus atenţiei noastre în anii din urmă, Radu Gyr ne apare înzestrat cu o noutate de însuşiri şi daruri care-l ridică cu câţiva stânjeni deasupra multora de astăzi, pe câmpul cărturăriei noastre. E un <<enfant terrible>>, care ia în răspăr elucubraţiile etichetărilor teoretice şi confirmă credinţa că mântuirea e în zborul liber al duhului creator dăruit din graţie divină şi nicidecum în cataligele schelaturii aeriene a speculaţiilor metafizice sau ale geometriei cerebrale...

(...) E vorba de un mare cântăreţ **naţional** în devenire, în plină evoluţie. (...) Academia română nu poate trece nepăsătoare peste acest debut strălucit."

G. Murnu, *Poetul Radu Gyr* (Raport către Academia Română pentru premierea volumelor de poezii *Linişti de schituri, Plânge Strâmbă-Lemne, Cerbul de lumină*), în "Ritmul vremii", nr.6-7, iunie-iulie 1929, pp. 396-397.

***

"Universul concentraționar, carcera, în speță, spațiu dat, de suferință, dar și de visare, este descrisă, în simbolismul său, de către Radu Gyr la un nivel neegalat de alți autori.

(...) Radu Gyr încarnează (...) **libertatea tragică** a poetului autentic. Iar în complexitatea ocurențelor istoriei pe care le-a trăit cu intensitate, <<spirit liber>> fiind și <<creatură istorică>> totodată (...), omul e <<constrâns să acționeze în contradicție atât cu universul cât și cu el însuși>>. Intuind țesătura metafizică din spatele istoriei vizibile, poetul a dorit, poate, să descâlcească îndrăzneț urzeala inextricabilă, rămânând prizonier în plasa de contradicții a prezentului complicat. Dar asumarea libertății individuale, la modul aristocratic, etica eroismului și a demnității îl așează printre marii neliniștiți ai vremii. Închisorile sale sunt dovada că dictaturile își încarcerează poeții când aceștia, ascultând de vocea "demonului" lor, refuză alinierea cuminte la surogatele libertății și ale adevărului."

Adrian Popescu, *Închisorile lui Radu Gyr*, "Steaua", nr.12/1993

***

"Dacă <<Sângele temniței, prizonier, /gâlgâie-n cruntă durere / pe sub piatră și pe sub fier,/ pe sub osândă, pe sub zăcere,/ prin subterane artere>>, dacă prin mijlocirea lui, poetul nu rămâne doar ins, ci devine categorie, devine totalitate, baladele (...) relevă o nouă dimensiune a acestui mare și tragic poet,

dimensiunea orfică. (...) Expresii ale unui relativ calm, elaborate artistic, ele conferă evenimentului, istoric sau nu, aură de mit..."

Viorel Gheorghiță, *Radu Gyr - între poemul frust și baladă*, "Arca", nr. 10-11-12/1993

***

"(Volumul *Stigmate*) se deschide cu de-acum celebrele versuri *Ridică-te Gheorghe, ridică-te, Ioane!* și relevă (...), dincolo de o certă valoare literară, tulburătoarele experiențe sufletești ale unui om aflat mult timp în situații-limită, specifice infernului închisorilor comuniste."

Florin Grigoraș, *O nouă editură și exigentele sale opțiuni*, "Universul cărții", nr.1/1994

***

"Dacă în *Sângele temniței* manierismul lui Radu Gyr evoluează în direcția viziunilor contorsionate, deformate de prezența temei satanice, *Baladele* vor fi fastuoase <<puneri în scenă>> cu un desăvârșit simț al dramaticului, dar și al artificialității. Scenele sunt concepute statuar, cu o mare știință a amănuntului plastic.

(...) Autorul *Baladelor* (ne apare) și în poeziile sale de temniță mai degrabă ca un spirit înnoitor, experimentând noi concepte de poeticitate, chiar dacă

istoriile literare obişnuiesc să-l claseze pri tradiţionalişti."

Octavian Soviany, *Versuri din temniţele Aiudului,* "Contemporanul", nr.9(202) din 4 februarie 1994

***

"...Poeziile de faţă, prin implicaţia istorică deosebită pe care o au, nu pot fi reduse la un simplu comentariu literar. Dincolo de orice apreciere care s-ar face, ele vor dăinui ca gesturi exemplare de rezistenţă anticomunistă, dar şi prin performanţa unei extraordinare frumuseţi morale, închinată deopotrivă lui Dumnezeu şi oamenilor."

Zaharia Marineasa, din *Notă asupra ediţiei* la *Poezii,* I (Sângele temniţei * Balade) de Radu Gyr, Timişoara, 1992

Ne exprimăm nedumerirea că un număr de texte încredinţate nouă (e drept, nu dintre cele ce reprezintă lirica de forţă a lui Radu Gyr) au apărut în volumul "Ultimele poeme" (Editura Vremea, Bucureşti, 1994).

Editura

Cuprins